

bitig Edebiyat Fakültesi Dergisi

bitig Journal of Faculty of Letters

(Cilt/Volume: 3, Sayı/Issue: 6, Aralık/December 2023)

Türkiye Cumhuriyeti'nde İngiliz Filolojisi Eğitiminin Başlangıcı: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi-İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü

The Beginning of English Studies in the Republic of Turkey: Ankara
University, The Faculty of Languages, History and Geography-
Department of English Language and Literature

Sıla ŞENLEN GÜVENÇ

Prof. Dr.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

sguvenç@ankara.edu.tr

 ORCID 0000-0002-4707-6024

Derleme

Geliş Tarihi/Received: 07.11.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 15.11.2023

Atıf/Citation

Şenlen Güvenç, Sıla (2023), Türkiye Cumhuriyeti'nde İngiliz Filolojisi Eğitiminin Başlangıcı: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi-İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü, *bitig Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3 (6), 113-135.

Şenlen Güvenç, Sıla (2023), The Beginning of English Studies in the Republic of Turkey: Ankara University, The Faculty of Languages, History and Geography-Department of English Language and Literature, *bitig Journal of Faculty of Letters*, 3 (6), 113-135.

Bu makale iThenticate, turnitin, intihal.net programlarından biriyle taranmıştır.
This article was checked by iThenticate, turnitin or intihal.net.

Öz Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yükseköğretim kurumu olan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (1935), eğitim faaliyetlerine Atatürk'ün de katıldığı resmî törenle Ankara-Ulus'ta bulunan Evkaf Apartmanı'nda 1936 yılında başlamıştır. 1940 yılında ise, Alman Mimar Bruno Taut tarafından tasarlanan, bugünkü binasına geçmiştir. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı ile Amerikan Kültürü ve Edebiyatı alanında lisans ve lisansüstü programları başlatan ilk yükseköğretim kurumudur. Kurulduğu yıllarda kürsüde bulunan öğretim üyeleri Doçent Saffet dengi (Korkut), Profesör Oliver Ralph Baker, Doçent Orhan Burian ve Doçent İrfan Şahinbaş'tan oluşmaktadır. Yeni Cumhuriyetin kültürel kalkınma politikası doğrultusunda, DTCF-İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü öğretim üyeleri hem bölümdeki öğrencilerinin yetiştirilmesi için çalışmış hem de farklı kurumlarda ders vermişlerdir. Bu doğrultuda Saffet Korkut ve İrfanbaş Şahinbaş uzun yıllar Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nde, Orhan Burian ise Ankara Devlet Konservatuvarı'nda ders vermiştir. Birçok telif kitapları, akademik ve popüler edebiyat dergilerinde yayınlanan yazıları bulunan öğretim üyeleri, Batı edebiyatına ait eserlerin Türkçeye kazandırılması için de büyük emek vermişlerdir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın 'Dünya Edebiyatından Tercümeler' serisi kapsamında ve Tercüme Bürosu'na bağlı *Tercüme* dergisinde, özellikle Shakespeare ve çağdaşları ile İrlanda tiyatrosuna ait oyunları çevirmişlerdir. Söz konusu yayınlar, Bakanlık tarafından okul kütüphanelerine ve köy enstitülerine yollanmaktaydı. Ders ve çeviri faaliyetlerine ek olarak DTCF, Ankara Halkevi ve radyo programlarında halka yönelik -Shakespeare, Byron, Beowulf vb. konular üzerine- konuşmalar yapmışlardır. Ayrıca Profesör İrfan Şahinbaş, Profesör Bedrettin Tuncel ile beraber, tiyatronun bir bilim dalı olarak ele alan, sonradan DTCF Tiyatro Bölümü olan Tiyatro Enstitüsü'nü kurmuştur ve Muhsin Ertuğrul ile beraber Türkiye'de devlet tiyatrolarının sayılarının artması için çalışmıştır. İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nün yetiştirdikleri öğrenciler sonradan Türkiye'deki diğer İngiliz Dili ve Edebiyatı, Amerikan Kültür ve Edebiyatı, Tiyatro, İngilizce Öğretmenliği, İngilizce Mütercim Tercümanlık gibi bölümleri kurmuşlar veya bu alanlarda çalışmışlardır. Bu anlamda, DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı kurucu öğretim üyeleri genç Cumhuriyet'in başkenti Ankara'da, İngiliz Dili ve Edebiyatı çalışmalarına ve toplumun aydınlanmasına büyük bir katkıda bulunmuş, yarattıkları ekol -eserleri ve yetiştirdikleri öğrenciler vesilesiyle- tüm Türkiye'ye yayılmıştır.

Anahtar sözcükler: İngiliz Filolojisi, D.T.C.F İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü, Üniversite Reformu, Hasanoğlan Köy Enstitüsü, Ankara Devlet Konservatuvarı, Saffet Korkut, Orhan Burian, İrfan Şahinbaş

Abstract The Faculty of Languages, History and Geography (Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi), the first higher education institution of the Republic of Turkey, was founded in 1935 under the directives of Kemal Atatürk. The Faculty officially opened its doors at the Evkaf Apartment (Ulus) in 1936, and then, moved to its current building designed by Bruno Taut in 1940. The Faculty of Languages, History and Geography was also the first institution in Turkey to start an undergraduate and postgraduate program in English Language and Literature Studies, and, later, American Culture and Literature Studies. The academics of the English and Language Department worked to educate students at the Faculty as well as in other institutions in Ankara. In this respect, Saffet Korkut and İrfan Şahinbaş taught English at the Hasanoğlan Village Institute while Orhan Burian offered courses on Western literature and drama at the Ankara State Conservatory. In addition to their academic publications, and articles published in various popular literary journals, they made a vast contribution to the field of English literature through their translations. As part of the translation project administered by the Ministry of Education Translation Bureau, they translated several works, the majority of which were composed of plays by Shakespeare and his contemporaries, and the works of Irish playwrights such as Shaw and Synge. They were published by the Ministry of Education as individual books or in the journal of *Tercüme (Translation)*, which were then distributed to school libraries and village institutes. Furthermore, the public talks and lectures on literature delivered by these academics at the Faculty, at community centres and on the radio helped to enlighten the general public. Professor İrfan Şahinbaş, together with Professor Bedrettin Tuncel, established the Theatre Institute that later became the Theatre Department in the Faculty of Languages, History and Geography, and he also contributed, with Muhsin

Ertuğrul, to the increase of the number of state theatres in Turkey. The graduates of the Department of English Language and Literature went on to establish English Language and Literature, American Culture and Literature, Theatre, ELT, Translation and Interpretation departments at other universities or to work in the relevant fields all across Turkey. Thus, the founding members of the department contributed immensely to the field of English Language and Literature Studies as well as educating the general public. Their legacy lives on through their work and many generations of graduates of the department.

Keywords: English Studies, Faculty of Languages, History and Geography-Department of English Language and Literature, University Reform, Hasanoğlan Village Institute, Ankara State Conservatory, Saffet Korkut, Orhan Burian, İrfan Şahinbaş

Giriş*

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (1935), İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü, Türkiye Cumhuriyeti'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı alanında lisans programı başlatan ilk yükseköğretim kurumudur. Kürsü, eğitim ve öğretime, 9 Ocak 1936'da, Atatürk'ün de katıldığı resmî törenle fakültenin kurulduğu ilk bina olan Evkaf Apartmanı'nda başlamıştır. Ankara-Ulus'ta bulunan söz konusu bina, günümüzdeki Küçük Tiyatro'dur. 1940 yılında, faaliyetlerini Ankara-Sıhhiye'de bulunan, Alman mimar Bruno Taut tarafından tasarlanan, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi binasında devam etmiştir. Yeni Cumhuriyetin kültürel kalkınma politikası doğrultusunda, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin öğretim üyeleri hem kendi öğrencilerinin yetiştirilmesinde görev almış, hem de akademik yayınları, çevirileri ve halka yönelik, DTCF'de, halkevinde, konservatuarda ve köy enstitüsünde verdikleri derslerle toplumun aydınlanmasına büyük katkıda bulunmuşlardır. Yetiştirdikleri öğrenciler, sonradan Türkiye'deki diğer İngiliz Dili ve Edebiyatı, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı¹, Tiyatro², İngilizce Öğretmenliği, İngilizce Mütercim Tercümanlık gibi kürsüleri kurmuşlar veya bu alanlarda çalışmışlardır. Bu çalışmanın amacı da, özellikle DTCF-Personel Arşivi'nde bulunan belgeler ışığında, Türkiye Cumhuriyeti'nde İngiliz Filoloji alanının temelinin atan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nün kurulduğu yıllarda bölümde bulunan değerli öğretim üyelerinin çalışmalarıyla beraber, eğitim ve öğretim faaliyetlerine değinmektir.

* Yıllar içinde ve özellikle de bu çalışmayı hazırladığım süreçte bana Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü ve genel olarak Türkiye'deki İngiliz Filoloji alanıyla ilgili bilgilerini ve tecrübelerini paylaşan değerli hocalarım Prof. Dr. Ünal Aytür, Prof. Dr. Ayşegül Yüksel, Prof. Dr. Ayten Coşkunoğlu Bear, Prof. Dr. Sema E. Ege, Dr. Öğr. Üyesi Hasan İnal, Dr. Öğr. Üyesi İsmet Babaoğlu, Prof. Dr. Joshua Bear ve Prof. Dr. Deniz Bozer'e teşekkür ederim. Ayrıca, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Personel İşleri Dairesi Şefi Latife Duyar ve Sevda Altın'a, Personel Arşivi'nde bulunan dosyalarla ilgili yardımları için minnettarlığımı ifade etmek isterim.

¹DTCF-Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın tarihçesi için Bkz. Nisa Harika Güzel Köşker (2023), Prof. Dr. Necla Aytür ve Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Cumhuriyetin 100. Yılına Armağan: Kuruluşundan Günümüze Ata Yadigarı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Cilt I, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları. 161-172.

² DTCF-İngiliz Dili ve Edebiyatı öğretim üyelerinin tiyatro alanına katkıları için Bkz. Sıla Şenlen Güvenç (2023), İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü Öğretim Üyeleri Saffet Korkut, Orhan Burian ile İrfan Şahinbaş'ın Tiyatro Çalışmalarına Katkıları, Edebiyatı Anabilim Dalı, Cumhuriyetin 100. Yılına Armağan: Kuruluşundan Günümüze Ata Yadigarı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Cilt I, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları. 285-327.

Üniversite Reformu-Avrupa Müsabaka İmtihanı

Atatürk'ün 1932-1933 yıllarında gerçekleştireceği 'Üniversite Reformu'nun ilk aşaması olarak 'Avrupa müsabaka imtihanı' düzenlenmiş ve başarılı bulunan öğrenciler, eğitim almak üzere devlet bursuyla yurtdışına gitmişlerdir. Bu suretle, 1927-30 yılları arasında toplam beş yüz öğrenci, yurtdışına yetiştirilmek üzere seçkin üniversitelere gönderilmiş ve vatana döndüklerinde, üniversite reformu başlamıştır (Erdem, 2012, s. 377). Söz konusu dönemde öğrenci olan DTCF-İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü hocaları Saffet Dengi (Korkut)³, Orhan Burian⁴, Hamit Dereli ve Ali İrfan Şahinbaş devlet burs sınavını kazanarak Londra, Oxford ve Cambridge üniversitelerinde eğitim görmek üzere İngiltere'ye gitmişlerdir. Yurtdışına gönderilen ilk grupta annesi Hadiye Sayron da bulunan Erendiz Atasü, Cumhuriyet kuşağını ele alan *Dağın Öteki Yüzü* adlı romanında bu sürece şu şekilde değinmektedir:

Annem Hadiye [Sayron]⁵, 1929 yılında, Çapa Kız Muallim Mektebi'nde öğrenciyken "Reisicumhur Gazi Paşa Hazretleri'nin direktifleriyle" açılan devlet burs sınavını kazanır ve İngiltere'ye tahsile gönderilir. Aynı grupta, sonraları **Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi**'nde öğretim üyeliği yapacak, çevirileriyle dilimizi zenginleştirecek ve artık hepsi bizi terk etmiş bulunan **Saffet Korkut, Orhan Burian, İrfan Şahinbaş** da vardır. [...] tahsillerini tamamlayıp yurda dönerler. Annem ve **Saffet Korkut**, Oxford Üniversitesi'nin "kızlara mahsus" St. Anne's College'in Edebiyat Bölümü'nden 1934'te üstün başarıyla mezun olurlar. Türkiye'ye dönüp Cumhuriyet'in uygun gördüğü vazifelerine başlarlar. (Atasü 2016:16)

Yurt dışında eğitim alan öğrenciler, Türkiye'ye döndükten sonra, DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı kürsüsünde farklı tarihlerde görevlendirilirler. Çok geniş çapta bir değişim geçirmekte olan bir ülkenin gençleri olarak, amaçları genç Cumhuriyetin başkenti Ankara'da, İngiltere'de gördükleri eğitime yaraşır nitelikte bir bölüm yaratmaktır. Ana dilin İngilizce olmadığı bu ortamda ise, "izlenecek yol bir yandan dil eğitimi sürerken bir yandan da öğrencilere edebi eserleri metin analizi yöntemiyle" işlemektir (Aytür 2014:60). Bu program kapsamında, kompozisyon derslerinin yanı sıra "Outlines of English Literature", "Readings from Literature", "Phonetics", "Social History of England", "History of the English Language", "Set poetry", "Set Prose", "Set Fiction", "Introduction to Shakespeare"⁶, "Selections from Shakespeare I & II", "Modern English Literary Texts" ile "Modern prose" gibi edebiyat dersleri ve "Latince" gibi zorunlu tutulan seçmeli dersler verilmekteydi. Programa hem dil, hem de edebiyat derslerinin koyulma nedeni, Atatürk'ün yüklediği misyon doğrultusunda, Kürsü'nün eğitime 'elitist' bir yaklaşımdan uzak, halkı kültürel olarak kalkındırma gayesi taşıyan bir yol benimsemesidir. Nitekim, kürsünün öğrencileri arasında Cumhurbaşkanı İnönü'nün kızı Özden İnönü ve Bülent Ecevit gibi sadece ayrıcalıklı bir eğitim şansı olan kişiler bulunmayıp, aynı zamanda, farklı altyapılardan ve koşullardan gelen, aynı düzeyde dil bilmeyen öğrenciler de mevcuttu. Kürsünün zorlu görevi, farklı

³ Profesör Saffet Korkut'un farklı soyadlarıyla çalışmaları mevcuttur. İlk Fakülteye katıldığında soyadı 'Dengi', ilk evliliğinde 'Pala' ve Doktor Şerif Korkut ile yaptığı ikinci evliliğinde ise 'Korkut' olmuştur.

⁴ Orhan Burian, yazılarında zaman zaman 'M.Ö. Engin' ve 'Ali Agah' gibi takma adlar da kullanmıştır.

⁵ Hadiye Sayron, Türkiye'ye döndüğünde Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü'ne atanmıştır.

⁶ Profesör Aytür, farklı yıllarda verilen Shakespeare dersleriyle ilgili şunları söylemektedir: "İlk yıl verilen "Introduction to Shakespeare" dersinde, Shakespeare'in oyunlarından seçilmiş ünlü bölümler satır satır incelenir, sınavda bunların bugünkü dille açıklamaları istenirdi. İkinci yıl Shakespeare dersinde ise, bir trajedi ya da komedi iki sömestr boyunca her yönüyle incelenirdi. [...] Shakespeare dersi, duruma göre gene bir trajedi ya da komedinin aynı biçimde incelenmesiyle, üçüncü yılda da devam ediyordu." Ünal Aytür (2014). *Dil ve Tarih-Coğrafya'da İngiliz Dili ve Edebiyatı: Kuruluş Yılları. 75. Yıl Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Anı Kitabı Geçmişten Geleceğe*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. s. 61.

düzeylede dil bilen öğrencileri İngiliz Dili ve Edebiyatı alanında yetiştirerek, Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti Ankara'da, gerçek bir kültürel kalkınma sağlamaktı.

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi-Personel Arşivi'ne bakıldığında, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın önce 'zümre' ve 'enstitü'⁷, sonra 'kursü' ve Yüksek Öğretim Kurumu'nun (1981) kurulmasıyla da Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü'ne bağlı bir anabilim dalı olduğu görülmektedir.

1935-1940 Evkaf Apartmanı'nda DTCF-İngiliz Dili ve Edebiyatı Zümresi

Kürsünün kurulma sürecinde, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne ilk atanan 20 Kasım 1935⁸ tarihinde **Doçent Saffet Dengi (Korkut)** olmuştur. 1934'de Oxford Üniversitesi, St. Anne's College'dan üstün dereceyle, ilk Türk kadın mezunu olarak yurda döndüğünde, öncelikle Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü'ne (sonradan Gazi Üniversitesi-Eğitim Fakültesi) 'muallim' olarak atanır. Gösterdiği başarı doğrultusunda da 26.11.1935 tarihinde Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi-İngiliz Dili ve Edebiyatı zümresine Doçent unvanıyla⁹ başlar. Saffet Korkut'un İngiliz Dili ve Edebiyatı kürsününün kurulmasında, müfredatın oluşturulması ve derslerin hazırlanmasında büyük emeği geçmiştir:

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi kurulurken, İngiliz Dil ve Edebiyatı Enstitüsünün tesisi kendisine verilmişti. Tek başına geceli gündüzlü çalışarak bu enstitüyü Oxford ve Cambridge üniversitesi programlarını örnek alarak kurmaya muvaffak oldu. İlk zamanlarda haftada onbeş yirmi çeşitli dersi hazırlamak başarısını gösteren Saffet Korkut yavaş yavaş Enstitüsüne katılan arkadaşlarına bir örnek ve cesaret kaynağı olmuştur. (SÖZ *Fikir, Sanat ve Tenkit Mecmuası*, 1 Ağustos 1946)

Saffet Korkut'un hayat, sanat ve eğitim felsefesi, halkın aydınlanmasını temel alıyordu¹⁰. O nedenle, hem Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde hem de devletin farklı kurumlarında ders veriyor ve alanıyla ilgili halka yönelik konuşmalar yapıyordu. Örneklendirmek gerekirse, 7 Mayıs 1938'de CHP-Konferanslar Serisi kapsamında Ankara Halkevi'nde "Shakspeare Kimdi?"¹¹ adlı bir konuşma, DTCF'de 30 Kasım 1942'de halka açık verilen serbest dersler dahilinde, *Beowulf* destanı üzerine bir bildiri¹² ve 19 Şubat 1943 itibarıyla Hasanoğlan Köy

⁷ Örneğin, 10.1.1944 yılına ait bir evrakta "İngiliz Dili ve Edebiyatı Enstitü Direktörü" Prof. Dr. Oliver Ralph Baker'dir. DTCF-PA, Dosya no.186 Saffet Korkut, "Profesör Baker'ın Dekanlığa Saffet Korkut'un profesörlüğe terfi edilmesine ilişkin yazısı", 10.1.1944.

⁸ DTCF-PA, Dosya 186, "Saffet Dengi'nin (Korkut) Göreve Başlama Yazısı", Sayı 166, 26.11.1935.

⁹ Bu dönemde yurtdışında öğretimini bitirip gelen öğretim üyeleri 'Doçent' unvanıyla atanmış, kendilerine Doçent kadrosu sonradan, değerlendirme sonucu, verilmiştir.

¹⁰ Prof. Dr. İlhan Başgöz, DTCF'nin 75. Yılı vesilesiyle yapılan röportajda Saffet Korkut'u büyük saygı ve sevgiyle anlatıyor. Başgöz, Turhal Şeker Fabrikası'na iki ay staja gidiyor, döndüğünde sınavını kazandığı yerlerden biri olan DTCF'ye, kayıt için iki ay geç kalarak gidiyor: "Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne gittim, hiç unutmuyorum Fakültenin o vakit bir müdürü vardı. Yıl 1940. Müdür Saffet Korkut isminde dağ gibi bir İngilizce hocasıydı, profesör. Ona gittim. Bana sorular sordu, "Evladım neredesin, ailen kimdir, baban ne iş yapar?" Ben de anlattım. Sonunda bana dediğini hiç unutmuyorum. "Evladım," dedi "Fakülteye sizin gibi halk çocuklarını almayacağız da kimi alacağız! Zenginler zaten okuma imkânı buluyor. Sen git herhangi bir doktordan iki aydır hasta olduğuna dair bir rapor getir. Ben senin iki aylık bursunu da verdireceğim." Hayriye Erbaş (2016), *Bir Cumhuriyet Çınarı: Sözlü Tanıklıklarla Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin 75. Yılı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. s. 129

¹¹ Saffet Dengi. (7.5.1938), *Shakspeare Kimdi?*, Cumhuriyet Halk Partisi Yayınları Konferansları Seri 1, Kitap 16. Ankara: Recep Ulusoglu Basimevi; Saffet Dengi (15.6.1938), *Şekspir Kimdi?*, *Kalem*, 4, 129-142.

¹² Doçent Saffet Korkut'un verdiği konuşma *Halkın Sesi*'nin 1 Aralık 1942 tarihli sayısında haber olmuştur: "Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi serbest derslerin besincisi dün akşam saat altıda İngiliz Dili ve Edebiyatı Doçenti Saffet Korkut tarafından kalabalık ve seçkin bir dinleyici kütlesi karşısında

Enstitüsü'nde "öğrencilerinin kafalarında, dünya kültürüne bir kapı açmak gayesiyle" İngilizce öğretmenliği yapmıştır (*SÖZ Fikir, Sanat ve Tenkit Mecmuası*, 1 Ağustos 1946).

Prof. Korkut'un Anglo-Sakson ve Ortaçağ destanları, Shakespeare ve özellikle İrlanda tiyatrosu üzerine çalışmaları mevcuttur. Bu doğrultuda, *Türk Tiyatrosu, Yurt ve Dünya* gibi dergilerdeki yazıları, Shakespeare'in *Antonius ile Kleoparta* (1944), Synge'in *Babayiğit* (1944) ve Shaw'ın *Ermiş Jeanne* (1945) gibi oyunların çevirileri, *İrlanda Milli Tiyatrosunu: Kuranlar ve Dramlarından Nümuneler* (1943?)¹³ başlıklı telif kitabı ve *Ana Hatlariyle İngiliz Edebiyatı*¹⁴ başlıklı yarı çeviri, yarı telif olan bir kitabı mevcuttur. Çeviri yapmak dışında, çeviri üzerine eleştiri yazıları da kaleme almıştır. *Tercüme* dergisinin 19 Mart 1942 sayısında İrfan Şahinbaş'ın ortaklaşa yazdığı "Hamlet Tercümesi" başlıklı yazıda, yapılan çevirilerde, Shakespeare'in eserlerinin şiirselliğini azaltmadan, "metindeki [...] sahne edasını, o dil hususiyetlerini" sezdirerek gerekliliği vurgularken, İstanbul Üniversitesi talebelerinin yayınladığı *Hamlet* çevirisini tenkit edilmektedir. Çeviride güncel bir Türkçe kullanımını destekledikleri görülen Korkut ve Şahinbaş, "Yeni dil kurulurken genç mütercimlerin" "çoktan bırakılmış kelimeleri" kullanmaları eleştirilmiştir (527-529)¹⁵.

Saffet Korkut bütün yayınlarını 'Doçent' olarak yapmıştır çünkü profesör unvanını ancak kanser tedavisi gördüğü dönemde almıştır¹⁶. Profesör Saffet Korkut'un vatanına ve Cumhuriyete olan bağlılığı son döneminde bile açıktır. İkinci ameliyatına marş söyleyerek giderken, "memleketim rahat bir dünyanın bahtiyar ve mamur bir ülkesi olmalıydı. Ben ondan sonra ölmeliydim. Böyle yatakta, pisipisine ölmek çok fena, dünyada yapacak işlerimiz o kadar çok ki" demiştir (*SÖZ*). Otuz yedi yaşında vefat eden Saffet Korkut'u *Tercüme* dergisi, 19 Temmuz 1946 tarihli sayısında ve *SÖZ* dergisi çıkardığı Saffet Korkut¹⁷ özel sayısında anmıştır. *SÖZ* dergisi, "inkılapçı ve bir kafa işçisi ve bir KAHRAMAN" olarak tanımladığı Profesör Korkut için meslektaşlarının, öğrencilerinin, dostlarının da görüşlerini paylaşmıştır. Saffet Korkut için yazdığı "1909-1946" başlıklı şiiri paylaşan Şair Enver Gökçe, vefakâr kişiliğini ortaya koymaktadır:

[...]
Gavur müslüman demezdi
"Kendisi için bir şey istemezdi"
Yatak ölümü beklemezdi"
Gitti vadesiz, gencecikken
Yiğitken, güzelken, incecikken
Ölüm, adın kalleş olsun! (*SÖZ*, 1 Ağustos 1946, Satır 13-18)

verilmiştir. "İngiliz Edebiyatında epik eserler" konusu üzerine verilen bu derslerin ilkinin mevzuu İngilizlerin kahramanlık devrine ait destan "Beowulf. "Dil, tarih-coğrafya Fakültesinde". (1942, 1 Aralık). *Halkın Sesi*, Sahife 3.

¹³ Eserde yayın yılı belirtilmemiş olmasına rağmen önsözünde verilen bilgiler 1943 yılına işaret etmektedir.

¹⁴C.H. Herford ve Saffet Korkut. *Ana Hatlariyle İngiliz Edebiyatı*. İstanbul: Nebioğlu Yayınevi (yıl yok, 1944 veya öncesi).

¹⁵ Bunun üzerine, İstanbul Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı kürsüsü başkanlarından Halide Edip Adivar da "*Tenkidi Tenkid*" başlıklı yazıyı kaleme almıştır.

¹⁶ Profesör unvanını aldığı kendisine 16 Şubat 1946 tarihinde tebliğ edilmiştir (DTCF-PA, Dosya 186). Halk Bilimci Profesör İlhan Başgöz'ün anlatımıyla "Kış geldi, bahar geldi, kar yerini çimene terketti, kendisi profesör oldu. Çok sevdiği üniversitesi bağımsızlığına kavuştu. Saffet Korkut bütün bu mesut değişimleri, bu hastane camının donukluğu ardından, bir ölüm yatağında görmek talihsizliğine uğradı." (*SÖZ*, 1 Ağustos 1946)

¹⁷ Ayrıca 2021 yılında, Berfin Bahar dergisi, Saffet Korkut'u kapak yapmıştır. Bkz. Mehmet Ergün (2021), Devrimci-demokrat bir Cumhuriyet kadını: Saffet Korkut, *Berfin Bahar*, 278, 5-24.

Saffet Hoca'yı takiben, aynı dönemde, kürsüye 15 Ekim 1936 tarihinde **Profesör Oliver Ralph Baker**, 1 Ekim 1937 tarihinde **Orhan Burian** ve 11 Ekim 1937 itibarıyla **İrfan Şahinbaş**¹⁸ atanmıştır (DTDF-PA, Dosya 126; Dosya 200; Dosya 871).

Evkaf Apartmanı'nda eğitime başlanan 1936 yılında, kürsüde 'Profesör' unvanı taşıyan tek öğretim üyesinin Oliver Baker olduğu ve 2 Kasım 1942 tarihine ait bir evrakta adının "*İngiliz Dili ve Edebiyatı Enstitü Müdürü*" (DTCF-PA, Dosya no. 871)¹⁹ olarak geçtiği değerlendirildiğinde, **Profesör Baker**'ın Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nün ilk 'Kürsü Profesörü' veya Başkanı olduğu anlaşılmaktadır. Emekli Sicil Belgesi'nde, doğum yeri Corsham, Wiltshire, doğum tarihini 14.10.1890 ve Milliyetini "İngiliz (Protestan)" olarak belirten Londra Üniversitesi mezunu Profesör Baker, görevine "15. Birinci Teşrin. [Ekim] 1936" tarihi itibarıyla atanmış, sözleşmesi yıllık olarak yenilenmiş ve "30.IX.1952" tarihinde görevden ayrılmıştır (DTCF-PA, Dosya no. 126 Profesör Oliver R. Baker). Dönemin Dekanı Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat, Prof. Baker'ın çalışmalarıyla ilgili, rapor niteliği taşıyan 10 Nisan 1954 tarihli bir belge hazırlamıştır:

Profesör R. Baker, 1936 yılı eylülünde, o zaman yeni kurulmuş olan ve sonradan Ankara Üniversitesi bünyesi içine alınan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümüne profesör olmak üzere Başvekil İsmet İnönü ve Kaarif Vekili Saffet Arıkan tarafından Ankara'ya davet edilmiştir.

Profesör Baker 1936'dan 1952'ye kadar İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümüne devam etmiş, Fakültemizde İngiliz Filolojisi (Anglosakson dahil), İngiliz dili tarihi, modern İngiliz edebiyatı, İngiltere'nin Sosyal Tarihi, nazım tekniği ve fonetik sahalarında tesrisatta bulunmuştur. [...] (DTCF-PA, 10 Nisan 1954)

Yukarıda verilen detaylara göre, kendisi İnönü tarafından davet edilmiştir. Prof. Baker ile ilgili ilginç bir detay ise eşi Helen A. Baker "28.IX.1898" ve oğlu Neale R. Baker'ın "12.IX.1931" İstanbul doğumlu olmasıdır (DTCF-PA, D. 126)²⁰. Bu bilgiler, Baker'ın Ankara'ya davet edildiğinde zaten İstanbul'da yaşadığını ortaya koymaktadır.

1940 öncesi DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'ne katılan bir başka değerli öğretim üyesi **Profesör Orhan Burian**'dır. Cambridge Üniversitesi, Trinity College'den 1936 yılında mezun olan Orhan Burian, bir yıl kadar Cambridge ve Paris'te incelemeler yapmak üzere kaldıktan sonra, 1937'de DTCF'ye ilk olarak 'Mütercim' olarak atanır. 1938'de Doçent unvanını alan Burian, 1942'de Doçentlik ve 1952'de Profesörlük kadrosuna yükseltilir. Burian, Fakülte'nin dışında, 1940 yılında kurulan Ankara Devlet Konservatuvarı'nda 'Garp (Batı) Edebiyatı ve Tiyatro Tarihi' dersleri vermiştir.

Hem Türkiye'de hem de uluslararası²¹ platformda kendisini kanıtlamış, alanında öncü ve yetkin bir bilim insanı olan Orhan Burian, eğitim, edebi eleştiri, Türk ve İngiliz şiiri, roman,

¹⁸ DTCF-PA, Dosya no. 871 Profesör İrfan Şahinbaş, İntibak Formu, 11.10.1937.

¹⁹ DTCF-PA, Dosya no. 871 Profesör İrfan Şahinbaş, "İrfan Şahinbaş Habilitasyon yazısı 27 biriciteşrin [19]42 Ek-İngiliz Dili ve Edebiyatı Enstitüsü Profesörü O.H. Baker'ın Dekanlığa Yazısı", 2 ikinciteşrin [Kasım]1942.

²⁰ Babası John Baker (7. I 1849), annesi Esther H. Baker (5.VII.1864), İstanbul doğumlu eşi Helen A. Baker (d. 28.IX. 1898) ve çocukları Ruth E. S. Baker (d.10. IV. 1926), Alpin J. R. Baker (d. 24.V. 1923) ve Neale R. Baker (12. IX. 1931, İstanbul). DTCF Personel Arşivi, Dosya no. 126 Prof. Oliver R. Baker.

²¹ Burian'ın bir süre araştırma için gittiği Princeton'da Psikoloji profesörü olan, eski DTCF mensubu Prof. Pratt Dekanlığa yolladığı taziye mektubunda, "hem Türkiye'nin hem de Ankara Üniversitesi'nin iyi niyet elçisi" olarak tanımladığı Burian'dan şu şekilde bahseder: "Türkiye'yi zaten bilen ve seven bizler için, Ankara temsilcisinin Amerika'daki arkadaşlarının içinde Atatürk'ün halkı ve ülkesine karşı yarattığı sıcaklığa şahit olmak bizim için büyük bir memnuniyet kaynağı olmuştur" (DTCF PA- Burian Princeton, New Jersey May 18, 1953).

Türklerin temsili, çağdaş yazarlar, seyahatnameler, İngiliz, Amerikan ve Türk tiyatrosu, tarih, arkeoloji ve folklor gibi pek çok alanla ilgili çalışmaları vardır. Zeki Arıkan'ın derlediği *Orhan Burian: Araştırmalar-İncelemeler* (2006) başlıklı kitapta, Burian'ın çalışmalarının bir kısmını oluşturan "Shakespeare in Turkey" (1951, *Shakespeare Quarterly*), "Theatre in Turkey [II]" (*May Players*), "Interest of the English in Turkey as Reflected in English Literature of the Renaissance"²² (1956, *Oriens*), "An Introduction to Hardy's Novels" (1948-49, *Ankara Üniversitesi Yıllığı*), "Kahramansız Bir Tragedia: Julius Ceasar" (1954, *Yeni Ufuklar*), "Drama at the Universities" (Yayınlanmamış), "Romantik Uyanış: Şiir Nazariyesinde Mefkure ve Tatbikatı" (1943, *İngiliz Edebiyatı Etüdüleri*), "Goethe ile Byron" (1949, *AUDTCF*), "Ölümünün Yüzüncü Yıldönümünde Wordsworth" (1950, *AUDTCF*), "Türkiye Hakkında Dört İngiliz Seyahatnamesi" (1951, *Bellekten*), "Üç Yüzyıl Önce Memleketimizi Gezen İngilizlerden Peter Mundy" (1952, *Bellekten*), "Sir Robert and Richard Knolles" (1952, *Notes and Queries*), "Kraliçe Elizabeth'den Üçüncü Sultan Murat'a Gelen Hediyenin Hikayesi" (1951, *AUDTCF*) gibi yazıları dahil etmektedir (içinde Arıkan, 2006). Çok geniş bir çalışma alanı olan Burian'ın ayrıca ders notlarından ve çevirilerinden derlenen, Shakespeare'ın hayatı, kimliği, şiir ve oyunları ile ilgili bilgiler, incelemeler ve oyunlardan bölümler içeren *Shakespeare* (1955) başlıklı bir telif kitabı, *Canın Yongası* (1954) adında bir telif tiyatro eseri ve Nazım Hikmet'in de şiirlerini dâhil eden *Kurtuluştan Sonrakiler*²³ (1946) başlıklı bir çağdaş Türk şiir antolojisi mevcuttur²⁴.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın çeviri projesinin bir parçası olarak Tercüme Bürosu²⁵ kurulmuş ve bu kapsamda Burian, Shakespeare'den *Othello* (1943), *Beğendiğin Gibi* (1943), *Hamlet* (1944), *Atinalı Timon* (1944), *Macbeth* (1946; 1960) ve İrlanda tiyatrosundan J. M. Synge'in *Denize Giden Atlılar* (1940) gibi eserleri çevirmiştir. Öte yandan, "Millî Eğ. Bakanlığının Tercüme Yayınları Üzerine" başlıklı yazısında, bakanlığın eser seçimiyle beraber eserleri çevirecek ve değerlendirecek kişilerin üniversite tarafından belirlenmemesini eleştirmiştir:

Şimdiye kadar bakanlık her tercüme için yerli yersiz bir başkasına kontrol ettirmekle mantıksız bir iş işlemiştir. Kontrol eden tercüme edenden daha ehliyetsizse tercüme neden peşinen kendisine verilmemiştir; dikkat edilsin ki, böyle kontrol adı altında bakanlık bir hayli para harcamış, neticede tercüme (daha iyileşmek şöyle dursun!) mesuliyetini ne tercümeçinin ne kontrolcünün benimsediği bir karma halini almıştır. Ayrıca, bu yanlış siyaset yüzünden, iyi tercümeçiler de tercüme yapmaz olmuşlardır. Bu düşüncelerle, salâhiyet sözde kalan, işlerini yürütmekten ziyade aksatan, beyhude masraflara yol açan Tercüme Bürosundan vazgeçmek ve bize lüzumlu klasikler tespit ve tercüme edilmek üzere havalelerini üniversiteye bırakmak doğrudur. Böylece tercüme işini, gelip geçen bakanlara bağlı bir politika işi olmaktan da kurtarmış oluruz. (Burian, içinde Arıkan 2006: 504).

Orhan Burian bütün çalışmalarına ek olarak, Şubat 1952'de *Ufuklar* dergisini çıkarmaya başlamıştır. Ancak on dört sayı çıkarıldıktan sonra, Burian'ın 5 Mayıs 1953 tarihinde, karaciğer yetersizliği sonucu ani ölümüyle, dergi varlığını Ekim 1953 itibarıyla *Yeni Ufuklar* olarak

²² Bu makalenin devamı olarak yazılan "Interest of the English in Turkey as Reflected in English Literature of the Renaissance II Thomas Goffe" *Osmanlı Araştırmaları* dergisinde 1999 yılında yayınlanmıştır. İçinde Arıkan, Z. (Der.) (2006). *Orhan Burian Araştırmalar-İncelemeler*. İçinde Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. s. 121-149.

²³ Orhan Burian (Der.) (1946; ikinci baskı -yıl belirtilmemiştir-). *Kurtuluştan Sonrakiler*. İstanbul, Yücel Yayınevi.

²⁴ Ayrıca, *Yeni Ufuklar*'da da yayınlanan "Shakespeare" ve "Ana Eser: "Hamlet" başlıklı Radyo söylevleri yapmıştır. İçinde Arıkan, Z. (Der.) (2006). *Orhan Burian Araştırmalar-İncelemeler*. İçinde Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. s.245-250; 221-226.

²⁵ Fırat Soysal, 1940 Yılında Kurulan Tercüme Bürosu. *Atatürk Ansiklopedisi*, Erişim tarihi: 11.3.2023, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/1940-yilinda-kurulan-tercume-burosuna/#:~:text=Terc%C3%BCme%20B%C3%BCrosu%2C%201939%20y%C4%B1l%20da%20toplana,eser%20b%C4%B1rakma%C4%B1%20bir%20kurumun%20ad%C4%B1d%C4%B1r.>

devam ettirmiştir. *Yeni Ufuklar*, yakın dostu Vedat Günyol tarafından Kasım 1976'ya kadar çıkarılmaya devam edilmiştir (Akagündüz 2010: 65).

Dönemin önde gelen aydınlarından olan Burian'ın²⁶ öğretim üyesi olarak temel amacı, öğrencisi Prof. Sevda Şener'in sözleriyle, öğrencilerine "Düşünme yiğitliğini" aşmak, "konulara kalıplaşmış yargılara saplanmadan yaklaşmayı, özgür düşünmeyi...tartışmaktan korkmamayı" öğretmektir. Vefat ettiğinde, "Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi çok değerli bir hocasını, Türkiye Cumhuriyeti ise derin bilgisi ve akıyla gelişmesi uğruna çalışıp duran bir evladını kaybetmiştir" (Aytür 2014: 63).

Fakültenin kurulduğu yıllarda kürsüde bulunan bir başka öğretim üyesi, tiyatro alanında sadece akademik çalışmalarıyla değil, aynı zamanda Türkiye'de tiyatronun bilimsel olarak incelenmesine, tiyatro alanında öğrencilerin yetiştirilmesine ve devlet tiyatrolarının sayılarının artmasına katkıda bulunan **Profesör İrfan Şahinbaş**'dır (10 Nisan 1913-3 Nisan 1990). 1937 yılında Cambridge Üniversitesi'nden mezun olan Şahinbaş, Türkiye'ye döndükten sonra 11.10.1937 tarihinde Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı'na atanmıştır (DTCF-PA, Dosya 871). Prof. Şahinbaş, 1942 yılında 'doçentlik ehliyet sınavını' vererek doçentlik kadrosuna, 8.05.1948 tarihinde Profesörlük kadrosuna atanmış ve 1983 yılında emekli olmuştur. 1950-1983 yılları arasında Amerikan Edebiyatı Kürsüsü²⁷ Başkanı ve 1978'de bir yıl süreyle İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü Başkanlığını yürütmüştür. Fakülte'nin dışında, Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nde de uzun yıllar ders vermiştir. Kürsünün mezunu hocalarından olan Dr. Öğretim Üyesi Hasan İnal, İrfan Şahinbaş'ın tiyatro derslerine nasıl girdiğini anlatmaktadır: "İrfan Hoca, sınıfa girerken, ders başlamadan önce mutlaka Shakespeare'den bir tiradla başlardı derse. Kapıdan girerken, örneğin Hamlet'den veya Macbeth'den bir tirad okur, derse genelde öyle başlardı. Tabii dersleri planladığı için, anlatacaklarını anlatırdı ve bütün öğrenciler, onu can kulağıyla dinlerdi. Onun tiyatro dersleri veya çeviri dersleri gerçekten herkesin girmek istediği ve devamlı ön sıralarda oturmaya çalıştığı derslerdi." (Şenlen Güvenç, Hasan İnal Hoca ile Röportaj, 27 Nisan 2023). Bu yanı sıra, tüm öğrencilerde büyük hayranlık uyandırmıştır (Şenlen Güvenç, Prof. Dr. Sema E. Ege ile Görüşme, 7 Nisan 2023).

Prof. İrfan Şahinbaş, İngiliz tiyatrosunun başlangıcından Rönesans dönemine kadar olan gelişimini ele alan ve Ortaçağ tiyatrosundan çevrilmiş örnekler içeren *İngiliz Tiyatrosu Tarihi / Tiyatronun Gelişmesi* (1950) başlıklı bir telif kitabı mevcuttur. Şahinbaş'ın çevirileri arasında Eflatun'un *Mektupları* (1943), Jonathan Swift'in *Güliver'in Seyahatleri* (1943), Christopher Marlowe'un *Doktor Faustus* (1943), Shakespeare'in *Kral Lear* (1965) ve İrlandalı tiyatro yazarı Sean O'Casey *Dünyanın Düzeni* (1965) bulunmaktadır. Ayrıca Nathaniel Hawthorne'un *Kızıl Damga*'sını (1963) ABD Büyükelçiliğe bağlı kültür dairesinin isteği üzere çevirmiş ama farklı bir isimle, 'Hüseyin Aydın' olarak yayınlamıştır (Reyna 2021: 7).

1958 yılında, Prof. İrfan Şahinbaş ve Prof. Bedrettin Tuncel'in girişimleriyle tiyatroyu bir bilim dalı olarak ele alan ve eğitim veren Tiyatro Enstitüsü²⁸ kurulmuştur. Söz konusu Enstitüsü, 1964 yılında DTFC-Tiyatro Kürsüsü ve 1981 yılında ise DTFC-Tiyatro Bölümü olmuştur. Tiyatro Kürsüsü'nün ilk asistanları DTFC-İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü mezunlarından Sevda

²⁶Bkz. Melih Yener (2022), Seçkin Bir Aydın Olarak Orhan Burian'ın Fikir Ve Edebiyat Portresi, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(43), 1365-1421.

²⁷ DTFC-Amerikan Kültürü ve Edebiyatı tarihçesi için Bkz. Nisa Harika Güzel Köşker (2023), Prof. Dr. Necla Aytür ve Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Cumhuriyetin 100. Yılında *DTFC ve Bilim*, 3 Mayıs 2023. DTFC Muzaffer Göker Salonu.

²⁸ Bkz. Ayşegül Yüksel (18 Temmuz 2023), Tiyatro bilimi ile 65 yıl önce tanıştık: DTFC Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü. *Cumhuriyet*.

Şener ve Özdemir Nutku olmuştur. Ayrıca, Muhsin Ertuğrul ile beraber Türkiye’de devlet tiyatrolarının sayılarının artması için çalışmıştır. İrfan Şahinbaş’ın oğlu, emekli Büyükelçi Aydın Şahinbaş’ın sözleriyle: “Şahinbaş, hocalığının yanı sıra tiyatroyla da yakından ilgilenirken uzun yıllar Devlet Tiyatroları’nda Edebi Heyet Başkanlığı görevini üstlendi. DTCF’de Tiyatro Enstitüsü’nü kurdu ve Muhsin Ertuğrul ile birlikte tiyatronun tüm Türkiye’ye yayılması için büyük çaba harcadı. Ankara ve İstanbul dışında Bursa’da, İzmir’de, Adana’da açılan tiyatrolarda büyük pay sahibidir. Bu nedenle, 1990 yılında hayatını kaybettikten sonra adı İrfan Şahinbaş Atölye Sahnesine verilmiştir” (Fıstık, 2020).

Kültürlerarası işbirliğine çok önem veren Profesör Şahinbaş, Devlet Tiyatroları Edebi Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Kurulu, UNESCO Ulusal Komisyonu Yönetim Kurulu, Uluslararası Tiyatro Enstitüsü Türkiye İcra Konseyi gibi birçok eğitim ve kültürel kurullarda yer almıştır. Ayrıca, otuz iki yılı aşkın bir süre Fulbright Türkiye Komisyonu üyeliği ve başkanlığı ile 1951 yılında Türkiye ile İngiltere arasındaki kültürel ilişkilerin gelişmesi için kurulan Türk-İngiliz Kültür Derneği’nin ilk başkanı olmuş, bu görevi yirmi beş yıl yürütmüştür. Kendisine verdiği üstün hizmetten dolayı Britanya İmparatorluk Nişanı (Officer of the Order of the British Empire) verilmiştir.

1940 Yılından Sonra DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü

İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü 1940 yılında günümüzdeki Ankara-Sıhhiye’de bulunan binasına geçtikten sonra öğretim kadrosuna, 24 Kasım 1944 tarihinde **Profesör B.E.C. Davis** katılmış ve aynı yıl Kürsü Profesörü (Kürsü Başkanı) olduğu görülmektedir. Kendisiyle yapılan bir yıllık sözleşmenin, 30 Ekim 1945 tarihinde “*memleketine dönmek zorunda olduğunu*” bildirmesi üzerine “*bozulması*” uygun bulunmuştur (DTCF-PA, Dosya no. 203 Davis)²⁹. Bundan dolayı, Saffet Korkut ile Orhan Burian imzasını taşıyan, Dekanlık makamına yazılan 25 Ekim 1945 tarihli yazıda, Prof. Davis’in görevden ayrıldığı için yerine Profesör Gatenby’nin görevlendirilmesi istenmiştir³⁰. Nitekim, **Profesör Edward Vivian Gatenby** (1892-1955) 1 Kasım 1945 tarihinden itibaren mukavele imzalanmıştır ve DTCF-Personel Arşivi’ne göre, en azından 1947³¹-1953 yılları arasında “Kürsü Profesörü” olduğu anlaşılmaktadır³² (DTCF-PA, Dosya no. 136 Gatenby).

Profesör Gatenby, İngiliz dil eğitimi konusunda çok ünlü bir isimdir. Lisans ve Yüksek Lisansını Londra Üniversitesi’nde tamamlamış, Londra Üniversitesi-King’s College’de bir süre çalışmış, 1926 yılında Tohoku Imperial University’de profesör olmuş ve British Council’in çalışmaları kapsamında Türkiye’ye dil öğretimi danışmanı olarak gelmiştir. 1944 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü’nde Pedagoji Profesörü olarak ve 1945’de Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü’ne İngiliz Edebiyatı Profesörü olarak atanmıştır. İngiliz ile Japon edebiyatı ve özellikle de yabancı dil olarak İngilizce’nin öğretimi üzerine birçok çalışması vardır. Hornby ve Wakefield ile beraber editörlüğünü yaptığı *Idiomatic and Syntactic English Dictionary* (1942), sonradan 1948 yılında *Oxford Advanced Learner’s Dictionary* olarak yayınlanmıştır. *The Cloud-men of Yamato: Being an Outline of Mysticism in Japanese Literature* (1929), *English as a Foreign Language: Advice to Non-English Teachers* (1944), *Essential English for Turkish Students* (1948), *A Direct Method English Course. A New Course Specially Designed for Turkish Students* (1949-1953), *A Direct Method English Course* (1952-53; 1954) başlıklı kitaplar ve “Second Language in the Kindergarten”,

²⁹ T.C Milli Eğitim Bakanlığı’nın 11 Ağustos 1945 tarihli, 4111/174 (3943) sayılı yazısı “Memleketine dönmek zorunda olduğunu bildiren Fakülteniz İngiliz Dili ve Edebiyatı Profesörü Davis’le yapılmış olan sözleşmenin 30 Ekim 1945 tarihinde bozulması uygun görülmüştür. M. Eğ. Bakanı [imza Yücel]

³⁰ DTCF-AP, Dosya no. 126 Profesör Baker, “Saffet Korkut ve Orhan Burian imzalı Dekanlığa Yazı”, 25 Ekim 1945.

³¹ DTCF-AP, Dosya no.200 Orhan Burian, “E.V. Gatenby’nin Dekanlığa yazısı”, sayı 1523, 10 Haziran 1947.

³² DTCF Personel Arşivinde bulunan 22 Şubat 1947 ve 18 Kasım 1953 tarihli iki yazıda “Kürsü Profesörü” olduğu görülmektedir.

"English Studies in Turkey", "Translation in the Classroom", "Conditions for success in Language Learning", "The use of Wall-pictures in language teaching" gibi *English Language Teaching* dergisinde yayınlanmış makaleleri mevcuttur. Ama Türkiye'deki ünü, özellikle 1951 itibarıyla radyoda verdiği İngilizce dersler ve pedagoji üzerine çıkardığı bültenlere dayanmaktadır. Üstün hizmetlerinden dolayı, kendisine 1953 yılında Britanya İmparatorluk Nişanı verilmiştir.

Gatenby'yi takiben, kürsü başkanı görevini 1954-1956³³ yılları arasında **Profesör William Arthur Sewell** (d. 1903-ö. 1972) devralmıştır. Lisansını Leeds Üniversitesi'nde ve Yüksek Lisansını Oxford Üniversitesi-Queen's College'de yapan Sewell, Cape Town Üniversitesi, Auckland University College, Atina Üniversitesi ve Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde çalışmıştır. Yayınlarının bazıları şu şekildedir: *The physiology of beauty* (1931), "Katherine Mansfield, a critical essay" (1936), *A Study in Milton's Christian doctrine* (1939), *1840 and after: essays written on the occasion of the New Zealand centenary* (editör) ve *Essays: Character and Society in Shakespeare* (1951) (Sewell, 1988).

Profesör Sewell'un ardından, kürsü başkanları Türk öğretim üyelerinden oluşmaktadır. Bunlardan ilki **Profesör Hamit Dereli**'dir. 1935 yılında Londra Üniversitesi-King's College'den mezun olan Hamit Dereli, 1936 yılında DTCF, Lâtin Dili ve Edebiyatı kürsüsüne atanmış ve sonradan İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'ne geçmiştir. 1943 yılında İngiliz Dili ve Edebiyatı Doçenti, 1946'da profesör, 1957'de Klâsik Filoloji Kürsüsü Başkanı ve 1958 yılında da İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü Başkanı olmuştur. Latin Dili ve Edebiyatı alanındaki uzmanlığından dolayı, yayınları, konuşmaları ve çevirileri ağırlıklı olarak Klasik edebiyat alanındadır. Örneğin, 25 Mayıs 1938'de, hala Lâtin Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'ndeyken, CHP-Konferans Serisi kapsamında yaptığı "Virgil, Hayatı ve Eserleri" başlıklı konuşmasında Latince öğrenmenin ve öğrenciler tarafından anlaşılması için çeviri yapılmasının önemine dikkat çekmektedir: "Ankaradaki Fakültemizde Latince tedrişatına [tedrisatına] başlaması Türkiye'de yapılan diğer inkılaplardan hiç te aşağı olmıyan bir inkılapdır. İlk defa Garp kültür ve medeniyetinin hakiki kaynaklarına gidiyoruz demektir." (1938: 28-29) Sonradan Profesör Dereli, İngiliz Dil ve Edebiyatı kürsüsünde görevlendirilmiştir. *Kraliçe Elizabet Devrinde Türkler ve İngilizler* (1951) başlıklı bir telif kitabı, *A University English Reader* (1965) başlıklı bir derleme, Julius Caesar'ın *Galia Savaşları* (1942), C. Tacitus'un *Agricola'nın Hayatı* (1943), Shakespeare'in *Kuru Gürültü* (1944), Augustus Octavianus'un *Ankara Anıdı* (1949), Bernard Shaw'ın *Silahlar ve Kahramanlar* (1953), Bertrand Russel'in *Terbiyeye dair* (1954), Francis Bacon'un *Yeni Atlantis* (1957), Savory'nin *Tercüme Sanatı* (1961), *Germania* (1944) gibi tercümeleri vardır. Hamit Dereli, Shakespeare'in başkalarının yazdıkları ve kendi eserlerini değerlendirerek, çeşitli özelliklerini ortaya koyan "Shakespeare'in Bazı Özellikleri" başlıklı bir bölümünün de bulunduğu, Shakespeare'in 400. Yaşgününü kutlamak için *Batı Dil ve Edebiyatları Araştırmaları Dergisi-Shakespeare Özel* (1964) Sayısı çıkarmıştır. Ayrıca 1948-50 ve 1960-62 yılları arası dekanlık ve rektör vekilliği yapan Profesör Hamit Dereli, 12 Eylül 1977'de emekliye ayrılmıştır.

Prof. Hamit Dereli'nin ardından, Kürsü Başkanlığı bir yıl kadar (1978), aynı zamanda Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Kürsüsü Başkanı olan **Prof. İrfan Şahinbaş** tarafından yürütülmüştür. 1979 yılında ise bu görevi **Prof. Dr. Engin Uzmen**'e devretmiştir. Prof. Dr. Engin Uzmen, DTCF'ye 31.10.1954 yılında başlamış ve 1976 yılında profesörlük kadrosuna atanmıştır³⁴. Prof. Dr. İrfan Şahinbaş'ın öğrencisi olan Prof. Uzmen'in yayınları ağırlıklı olarak Shakespeare, tarihi kaynakları ve Antik tiyatronun Shakespeare tiyatrosu üzerine etkisi

³³ DTCF Personel Arşivinde bulunan 27 Mart 1956 ve 11 Haziran 1956 tarihli iki yazıda "Kürsü profesörü" olduğu anlaşılmaktadır.

³⁴ 19 Ekim 1976-10837 Dekanlığın yazısında üçlü kararname ile kadrolu profesörlüğe tayin edilen Uzmen 28.8.1976 tarihinde göreve başlamıştır. DTCF-PA, Dosya 881.

üzerine olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, *Shakespeare'in Tarihi Oyunları: Kaynaklar Işığında Başlıca Kişiler* (1973) ve *Plautus ve Terentius'un Shakespeare Öncesi ve Shakespeare'in Komedi Üzerindeki Etkileri* (1969) gibi telif kitapları ve "Shakespeare'in Venedik Taciri Oyunu ve Latin Komedi", "On Dokuzuncu Yüzyıl Sonlarında bir İngiliz Kadının Gözüyle İstanbul" (1969), "On Dokuzuncu Yüzyıl Sonlarında Türkiye'de bir Yabancı Gözüyle Bakış" (1965) gibi makaleleri mevcuttur. Ayrıca, Prof. Dr. A. Afet İnan'ın *Life and Works of Piri Reis: The Oldest Map of America* başlıklı kitabının 2008 baskısına, DTCF mezunu Leman Yolaç ile birlikte çevirmen olarak katkı vermiş ve Shakespeare'in *Cymbeline* (1992) adlı oyununu çevirmiştir. Prof. Uzmen, ayrıca uzun yıllar görevlendirmeye Gazi Üniversitesi-Gazi Eğitim Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi gibi birçok üniversitede ders vermiş³⁵, 1997 yılında çalışmaya başladığı Atılım Üniversitesi'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanlığı ve 1999 ile 2000 yılları arasında da Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı yapmıştır. 2002 yılında emekli olan ve 2007 yılında vefat eden Prof. Dr. Engin Uzmen'in anısına Fen-Edebiyat Fakültesi'nde 'Prof. Dr. Engin Uzmen Konferans Salonu' (2008) açılmıştır.

1981 Sonrası DTCF-İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yükseköğretim Kurumu'nun 1981 yılında kurulmasıyla yapılan yeni düzenlemeler kapsamında, kürsü³⁶ 'İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı' olmuştur. Bu tarihten sonra, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın başkanları Prof. Dr. Engin Uzmen (1979-1984), Prof. Dr. Ünal Aytür (1984-2003), Prof. Dr. Ayşegül Yüksel (2003-2006), Prof. Dr. Sema E. Ege (2006-2008), Prof. Dr. Belgin Elbir (2008-2012) ve Prof. Dr. Nazan Tutaş'tan (2012-Devam Etmekte³⁷) oluşmaktadır.

Burada, özellikle üçüncü jenerasyon Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nı temsil eden, benim de hocalarım olan **Prof. Dr. Ünal Aytür** ve **Prof. Dr. Ayşegül Yüksel**'in çalışmalarına değinmek yerinde olacaktır.

1959 yılında, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nden mezun olan **Prof. Dr. Ünal Aytür**, 20.02.1960 tarihinde asistan olmuştur. 28.03.1964 tarihinde doktorasını tamamlayan Prof. Aytür, 22.11.1968 tarihinde doçent, 29.09.1977 yılında profesör olmuş ve 1.07.2003 tarihinde emekliye ayrılmıştır. Akademik çalışmaları çağdaş İngiliz ve Amerikan romanı, roman kuramı ve eleştirisi, mizah ve hiciv üzerine yoğunlaşan Ünal Aytür'ün *Henry James ve Roman Sanatı* (2009) ile "Şiirin Gücü", "Houyhnhnm'lar Ülkesine Seyahat", "Shakespeare'de Cinsel Mizah" ve "Evelyn Waugh ve Pikaresk Roman Geleneği" gibi Türkçe çalışmalarından derlenmiş *Destandan Romana* (2023) başlıklı iki telif eserleri mevcuttur. İngilizce olarak kaleme aldığı bazı makaleler ise şu şekildedir: "Humour and Satire in English Literature" (2005), "Evelyn Waugh's Satirical World" (1971), "Teaching of the Novel: Frustrations and Consolations" (1981) ve "From Practice to Theory: Henry James's Prefaces" (2014).

Prof. Dr. Ünal Aytür'ün belki de İngiliz Edebiyatı alanına en büyük katkısı, dilimize kazandırdığı çeviri eserler olmuştur. Kendisi, E. M. Forster'ın *Roman Sanatı* (1982), Joseph Conrad'ın *Casus* (2011), Henry James'in *Londra Kuşatması* (2021), George Eliot'un

³⁵ Örneğin 1977-1978, 1978-1979 akademik yıllarında Hacettepe Üniversitesi'nde Ortaçağ Edebiyatı, Fırat Üniversitesi'nde de Yardımcı İngilizce dersi vermiştir.

³⁶ İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünün hala 'Kürsü' olduğu son döneme denk gelen 1978 öğrenci yıllığına bakıldığında, eğitim kadrosu Profesör İrfan Şahinbaş, Profesör Engin Uzmen, Profesör Necla Aytür, Profesör Ünal Aytür, Doçent Dr. Sami Ferliel, Asistan Dr. Sema Kormalı, Uzman Mary Fletcher, Uzman Lesley Sephton, Asistan Gül Celkan, Asistan Sevda Erüreten (Prof. Dr. Sevda Çalışkan), Asistan Can Ünal, Asistan Benay Bozdoğan, Okutman Kemal Ateş, Asistan Hasan Cicioğlu, Asistan Ülker Gürsoy'dan oluştuğu görülmektedir.

³⁷ 2023

Middlemarch (2021), D. H. Lawrence'in *Dokundun Sen Bana* (2023) başlıklı kitapları çevirmiştir. Ayrıca eşi, DTCF-Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı başkanlarından Prof. Dr. Necla Aytür³⁸ ile birlikte *Bir Kadının Portresi* (1995), Hermann Melville'in *Pierre ya da Belirsizlikler* (2006), Henry James'in *Kısa Romanlar, Uzun Öyküler* (2007), William Faulkner'in *Çılgın Palmiyeler* (2011), William Faulkner'in *Yenilmeyenler* (2012) ve Talat Sait Halman ile beraber William Faulkner'in *İki Hamlede Zafer* (2020) başlıklı eserini dilimize kazandırmıştır. Edebi çeviri alanında çok önemli bir yeri olan Ünal Aytür'ün özellikle Henry James üzerine yoğunlaşan çalışmaları ve çevirileriyle ilgili olarak, İshak Reyna kendisiyle *Kitap-lık* dergisi için "Ünal Aytür ile Henry James ve çevirmenlik serüveni" başlığı altında yayınlanan bir röportaj yapmıştır (2021, sayı 217: 5-24). Ünal Aytür, Henry James'in eserlerine ve kendisinin veya eşiyle beraber yaptığı çevirilere odaklanan röportajda, çevirmenin³⁹, editörün ve yayıncının okura karşı sorumluluklarından ve "korku salacak nitelikte" çeviri eleştirisinin gerekliliğinden de bahsetmektedir:

Şimdi de "korku salacak nitelikte çeviri eleştirisi"yle ne kastettiğimi açıklayım. Alexander Pope, kötü yazarları hedef alan hicivlerine dayanarak, "Tanrı'dan korkmayanlar benden korkuyorlar" der; bizde de bu şekilde korku uyandıracak eleştiriler çıkmadıkça, çeviri alanındaki başıboşluğun önünün alınabileceğini, gerçek bir iyileşme sağlanabileceğini hiç sanmıyorum. *Londra Kuşatması*'ndaki öyküler arasında yer alan "Beltraffio'nun Yazarı"nın kahramanı Mark Ambient'in kendi romanlarında yaptığı hataları kastederek söylediği şu sözler bu tür bir eleştirinin yararını açıkça gösterecek niteliktedir: "Bunlar benim bildiğim en büyük toplumsal suçlardır. (...) Herkesin içinde kırbaçlanacağımı bilseydim ben eğer, ne yapar eder doğru ifadeleri bulurdum. Bulamayan yazarlar da...mürekkep hokkalarını temelli kapatırlar ve böylece şimdiki gibi her yer saçmalıklarla bu kadar dolup taşmazdı!" der. Kırbaçlamak da kırbaçlanmak da bir benzetme olarak bile hoş bir şey değil elbette; ama ortada elde edilecek iyi bir sonuç varsa, o şiddette olmasa da eleştirinin ürkütücü, caydırıcı bir yanı da bulunmalı diyorum ben. Dikkat edilecek önemli nokta, eleştirilerin bir sen-ben kavgasına dönüşmemesi, yalnızca çevirilerin iyileşmesi uğruna girilen değerli bir çaba olarak görülmesidir. (2014: 8)

Prof. Dr. Ünal Aytür, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda da uzun yıllar şiir, roman, düzyazı, hiciv ve çeviri üzerine dersler vermiştir. Meslektaşı Prof. Dr. Ayşegül Yüksel, birlikte verdikleri çeviri derslerini, *Cumhuriyet* gazetesindeki köşesinde "Çevirinin Beyfendisi: Ünal Aytür" (2021) başlığıyla aktarmıştır. Prof. Dr. Ünal Aytür ve Prof. Dr. Ayşegül Yüksel uzun yıllar birlikte, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda çalışmışlardır. Nitekim, Prof. Dr. Ünal Aytür

³⁸ Bkz. Nisa Harika Güzel Köşker, "Amerikan Kültürü ve Edebiyatı'nın First Lady'si Necla Aytür'ü Anıyoruz", *Konuşma*, 4 Nisan 2019. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Konferans Salonu.

³⁹ Ünal Aytür, bir çevirmenin metine nasıl yaklaşması gerektiğini şu sözlerle anlatmaktadır:

Bir yazarın şairler gibi bol çağrışımlı benzetmeler, imgeler, simgeler de içeren bir üslup kullanarak çok yönlü, çok katmanlı anlamlar yaratmaya çalışması iyidir de, bu durum okuyucular için de, çevirmenler için de işi epeyce güçleştiriyor. Bu güçlüğü bir dereceye kadar aşmanın başlıca yolu, bu tür yazarları yaşam öykülerini, düşünce yapılarını, inançlarını, içinde yetiştikleri kültürel ortamları inceleyip öğrenerek, onların her bir sözcükle, her cümleyle, kişilerinin her davranışıyla ne yapmak, ne göstermek, neler anlatmak istediklerini anlayabilecek hale gelmeye çalışmaktır. Okuduğunuz yazarın tüm kitaplarını büyük tek bir romanın parçaları gibi düşünmeniz gerekiyor -tıpkı adına İngilizce "jigsaw puzzle", bizde "yapboz" denen oyundaki parçalar gibi. O parçalar birleştirildiğinde ortaya tek bir resim çıkar. Parçalar tek tek kendi içlerinde hayattan derli toplu birer kesitler, ama büyük resmin içine yerleştirildiklerinde, deyim yerindeyse, karşılıklı etkileşerek yazarın düşünce yapısını, dünya görüşünü, insan anlayışını daha açık seçik görmemizi sağlar. (s. 8-9)

emekli olduğunda, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Ayşegül Yüksel olmuştur.

Prof. Dr. Ayşegül Yüksel, 1964 yılında İstanbul Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olmuş ve Yüksek Lisans derecesini, Fulbright bursuyla gittiği New York Üniversitesi-Graduate School of Arts and Sciences'dan (1966) almıştır. Zamanında Profesör İrfan Şahinbaş ile Profesör Bedrettin Tuncel'in kurduğu Tiyatro Enstitüsü, DTCF Tiyatro Kürsüsü olmuş ve Ayşegül Yüksel, söz konusu kürsüde doktorasını tamamlayarak (1981), aynı bölümde, yarı zamanlı olarak 2013 yılına kadar ders vermeye devam etmiştir. Diğer taraftan, 1971-1982 yılları arasında Beşeri Bilimler Bölümü'nde ve 1982 ile 1987 yılları arasında ODTÜ-Yabancı Diller Eğitimi Bölümü'nde çalışan Ayşegül Yüksel, 1985 yılında doçentliğini almış ve 1987 itibarıyla Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olmuştur. 1992 yılında profesör olan Prof. Dr. Ayşegül Yüksel, 2006 yılında emekli olmuştur. Emekli olduktan sonra da Atılım Üniversitesi, Başkent Üniversitesi ve Ankara Devlet Konservatuarı gibi eğitim kurumlarında ders vermiştir.

Türkiye'deki en önemli tiyatro uzmanlarından ve eleştirmenlerinden biri olan Prof. Dr. Ayşegül Yüksel, lisans ve lisansüstü düzeyde verdiği dersler, telif eserleri, akademik yazıları, tiyatro eleştirileri ve 1996 yılından itibaren *Cumhuriyet* gazetesindeki 'Sahnedeki' köşesinde yayınlanan yazılarıyla, tiyatro alanındaki engin bilgisini öğrencileriyle ve genel okuyucuyla paylaşmıştır. Anabilim Dalı'nda yoğun olarak Shakespeare, Çağdaş Batı Tiyatrosu, Çağdaş İngiliz Tiyatrosu ve Yapısalcılık üzerine dersler veren Prof. Dr. Ayşegül Yüksel'in telif kitapları *Yapısalcılık ve Bir Uygulama: Melih Cevdet Anday Tiyatrosu* (1981), *Haldun Taner Tiyatrosu* (1986), *Samuel Beckett Tiyatrosu* (1992), *Çağdaş Türk Tiyatrosundan On Yazar* (1997), *Sahnedeki İzdüşümler 1975-2000* (2000), *Dram Sanatında Ezgi ve Uyum* (2004), *Türk Tiyatrosu Üstüne Notlar: Uzun Yolda Bir Mola* (2011), *William Shakespeare Yüzyılların Sahne Büyücüsü* (2017) ve *Güneşin Sofrasında: Genco Erkal'ın Dostlar Tiyatrosu Serüveni*'nden (2019), *İz Bırakanlar* (2023) ve *Cumhuriyet'in 100. Yılında Sanat'ın* (2003) içinde yer alan "Cumhuriyet'in 100. Yılında Tiyatromuz" başlıklı, detaylı bölümden oluşmaktadır.

Prof. Dr. Yüksel'in çeviri ve yazıları *Türk Dili, Varlık, Ataç, Milliyet Sanat Dergisi, Gösteri, Bilim ve Sanat, Evrensel, Tarih, Kitap-lık, Tiyatro...Tiyatro ve Sahne* gibi dergilerde yayınlanmıştır. Milletlerarası Tiyatro Enstitüsü, Türkiye Milli Merkezi Genel Sekreterliği (1986-1991) ve Tiyatro Eleştirmenleri Birliği kurucu üyelerinden olan Prof. Dr. Yüksel ayrıca Edebiyatçılar Derneği, Türkiye PEN Yazarlar Derneği üyesi ve İstanbul Tiyatro Festivali ve Ankara Tiyatro Festivali danışma kurulunda yer almıştır. Kitapları, eleştirileri ve tiyatro alanına verdiği hizmetten dolayı, kendisine Türk Dil Kurumu İnceleme Araştırma Ödülü⁴⁰ (1982), Tiyatro ve TV Yazarları Derneği "Tiyatroya Hizmet" Ödülü (1990), Kültür Bakanlığı Tiyatro İnceleme ve Araştırma Ödülü⁴¹ (1993), Kültür Bakanlığı Tiyatro Eleştiri Ödülü⁴² (1993), 12. Uluslararası Ankara Tiyatro Festivali 'Emek Ödülü' (2007), Muhsin Ertuğrul Tiyatro Emek Ödülü (Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü, 2010), Tiyatro Dergisi 'Tiyatro Ödülleri Özel Ödülü (2010), 15. Afife Tiyatro Ödülleri Yapı Kredi Sigorta Özel Ödülü (2011), Sadri Alışık Tiyatro Onur Ödülü (2017), 16. Troya Kültür Sanat Ödülleri Tiyatro Ödülü (2018), 2019-2020 Tiyatro Gazetesi 7. Anadolu Tiyatro Ödülleri Onur Ödülü ve İKSV 25.İstanbul Tiyatro Festivali Onur Ödülü (2021) gibi birçok ödül verilmiştir.

DTCF-İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü Öğretim Üyeleri ve Mezunlarının Türkiye'de Kurdukları Diğer İngiliz Filolojisi Bölümleri: Hacettepe, Atatürk, Selçuk, Fırat, ODTÜ ve Bilkent Üniversiteleri Örnekleri

⁴⁰ Ödül, *Yapısalcılık ve Bir Uygulama: Melih Cevdet Anday Tiyatrosu* kitabı nedeniyle verilmiştir.

⁴¹ Ödül, kendisine *Haldun Taner Tiyatrosu* kitabı nedeniyle verilmiştir.

⁴² Ödül, 'Harold Pinter'in Git-Gel Dolap Oyununda Anlatım Dizgeleri' başlıklı makalesi için verilmiştir.

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü, aynı zamanda İngiliz Filolojisi alanındaki bölümlerin artmasına destek vermiştir. Bunun en belirgin örneği, **Ankara Üniversitesi bünyesi altında açılan 'İngiliz Filolojisi' Kürsüsü'dür** (sonradan **Hacettepe Üniversitesi-İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü**). Söz konusu bölüm ilk olarak Ankara Üniversitesi rektörü Prof. Dr. İhsan Doğramacı tarafından, Ankara Üniversitesi'nin ikinci bir tıp fakültesi olarak 1963 yılında kurulan Hacettepe Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin altında yer almıştır. Nitekim, bölümün kurucusu olan Prof. Dr. Emel Doğramacı, Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın kız kardeşidir. 1967 yılında ise, Prof. Dr. İhsan Doğramacı, Ankara Üniversitesi-Hacettepe Tıp Fakültesi ile Ankara Üniversitesi-Çocuk Sağlığı Enstitüsü'ne bağlı yüksekokulları birleştirerek Hacettepe Üniversitesi'ni kurmuş ve ilk rektörü olmuştur. Böylece, Ankara Üniversitesi-Tıp Fakültesi'nin çatısı altında bulunan Ankara Üniversitesi-İngiliz Filolojisi, Hacettepe Üniversitesi-İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü olmuştur. Hacettepe Üniversitesi-İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün kurulduğu yıllarda kadrosunda bulunan Prof. Dr. Bülent Bozkurt, Prof. Dr. Himmet Umunç, Prof. Dr. Gönül Uçele, Prof. Dr. Gülsen Canlı, Prof. Dr. Oya Batum Menteşe ve Doçent Nurdan Sümer gibi hocalar Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü mezunudur. Ayrıca, DTCF, İngiliz Dili ve Edebiyatı hocalarından Prof. Dr. Engin Uzmen, uzun yıllar görevlendirmeye Hacettepe Üniversitesi-İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde ders vermiştir.

Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi'nde 1958 yılında kurulan **İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü** en eski filoloji kürsülerinden biridir. Bölüm Kurucu Başkanı, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü öğretim üyelerinden **Prof. Dr. Ahmet Edip Uysal**'dir. Atatürk Üniversitesi'ne görevlendirmeye giden Prof. Uysal'ın, 1970'li yıllarda bile hala ders vermeye devam ettiği ve "Atatürk Üniversitesi'nden 3 asistanın doktora çalışmasını yönetmekte"⁴³ olduğu görülmektedir (DTCF-PA, Dosya. 20, 12 Mart 1974 tarih ve 1272 numaralı yazı). DTCF-Personel Arşivine bakıldığında, DTCF, İngiliz Dili ve Edebiyatı hocalarından Doç. Dr. Sami Ferliel'in de Atatürk Üniversitesi'nde görevlendirmeye ders verdiği anlaşılmaktadır.

Selçuk Üniversitesi-İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, 1975 yılında Fen-Edebiyat Fakültesi çatısı altında kurulmuştur. Bölümün ilk (Kurucu) Başkanı, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı öğretim üyesi Prof. Dr. Ünal Aytür ve ilk asistanı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi mezunu Dr. Öğr. Üyesi Hasan İnal'dır. YÖK'ün kurulduğu 1981 yılına kadar, DTCF, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nden Prof. Dr. İrfan Şahinbaş, Prof. Dr. Ünal Aytür ve Prof. Dr. Engin Uzmen gibi öğretim üyeleri, görevlendirmeye ders vermeye devam etmiştir⁴⁴.

1976-1977 akademik döneminde kurulan **Fırat Üniversitesi**⁴⁵, **İngiliz Kürsüsü**'nün de Kurucu Başkanı, **Prof. Dr. Ahmet Edip Uysal**'dir. Uzun yıllar, Prof. Uysal ve Doç. Dr. Sema Günışık gibi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü öğretim üyeleri görevlendirmeye Fırat Üniversitesi'nde ders vermiştir.

Benzer bir şekilde, **ODTÜ-Yabancı Diller Eğitimi Bölümü**, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı bölüm hocalarından **Prof. Dr. Ahmet Edip Uysal**'ın ODTÜ-Eğitim

⁴³ Prof. Dr. Ahmet Edip Uysal DTCF-Dekanlık'ın 12 Mart 1974 tarih ve 1272 sayılı yazında "Atatürk Üniversitesinden 3 asistanın doktora çalışmasını yönetmekte" olduğu belirtilmiştir. DTCF Dekanlık'ın 22 Şubat 1977 tarih ve 1277 sayılı yazısında, Prof. Dr. Ahmet Edip Uysal, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı'nda ders vermek üzere görevlendirilmiştir. DTCF-PA, Dosya no.20 Ahmet Edip Uysal.

⁴⁴ Sıla Şenlen Güvenç. Dr. Öğr. Üyesi Hasan İnal ile Görüşme. 3.11.2023

⁴⁵ 1979/1980 Prof. Dr. Ahmet Edip Uysal, Fırat Üniversitesi'nde, 1981 yılında Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi'nde ders vermek üzere görevlendirilmiştir.

Fakültesi Dekanlığı görevine getirildiği 1982 yılında, yine DTCF mezunu olan **Prof. Dr. Ayten Coşkunoglu Bear** tarafından kurulmuştur⁴⁶. Kurulduğu yıllarda ağırlıklı olarak edebiyat çalışan öğretim üyelerinden oluşan bölüm, sonradan lisansüstü düzeyinde İngiliz Dili ve Edebiyatı programı da başlatmıştır. Nitekim, ilk yıllarında bölümde bulunan öğretim üyelerinden Prof. Dr. Joshua Bear (University of California) dışında kalan Prof. Dr. Ahmet Edip Uysal, Prof. Dr. Ayten Coşkunoglu Bear, Prof. Dr. Meral Çileli⁴⁷, Prof. Dr. Hüsnü Enginarlar ve Prof. Dr. Nursel İçöz gibi hocaların hepsi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü mezunlarıdır. Bu durum, sonradan bölüme katılan Doç. Dr. Ünal Norman ile Prof. Dr. Belma Baskett⁴⁸ gibi hocalar için de geçerlidir. Öte yandan, İstanbul Üniversitesi mezunu olan ve 1971-1982 arası ODTÜ, Beşeri Bilimler Bölümü'nde öğretim üyesi ve 1982 itibariyle ODTÜ, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü'nde çalışan Prof. Dr. Ayşegül Yüksel, 1987 yılında ODTÜ'den ayrılarak Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'na geçmiştir⁴⁹.

Prof. Dr. İhsan Doğramacı 20 Ekim 1984 tarihinde, Türkiye'nin ilk vakıf üniversitesi olan Bilkent Üniversitesi'ni kurmuştur. **Bilkent Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü**, 1986 yılında, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü mezunu, Shakespeare çevirileriyle bilinen Prof. Dr. Bülent Bozkurt tarafından kurulmuştur. Bölümün eğitime başladığı ilk yıllarda, DTCF mezunu hocalardan Prof. Dr. Himmet Umunç, Dr. Öğr. Üyesi İsmet Babaoğlu ve Dr. Öğretim Üyesi Birtane Karanakçı görevlendirmeyeyle ders vererek destek olmuşlardır.

Yukarıda belirtildiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk İngiliz Filolojisi bölümü olan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü, ülkede İngiliz Dili ve Edebiyatı alanındaki kürsülerin artması için çok çalışmıştır. Günümüzde bile, **Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi-İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü** (2020) gibi yeni açılan kürsülere destek vermeye devam etmektedir.

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi-İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü/Anabilim Dalı, lisans programından mezun olup, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı, İngilizce Mütercim Tercümanlık, İngilizce Öğretmenliği ve Tiyatro gibi alanlarda çalışmalarına devam eden bazı öğretim üyeleri şu şekildedir: Prof. Dr. Sevda Şener, Prof. Dr. Özdemir Nutku, Prof. Dr. Engin Uzmen, Prof. Dr. Necla Aytür, Prof. Dr. Ünal Aytür, Prof. Dr. Ayten Coşkunoglu Bear, Prof. Dr. Himmet Umunç, Prof. Dr. Oya Batum Menteşe, Doç. Dr. Saadet Bozkurt, Prof. Dr. Bülent Bozkurt, Prof. Dr. Gülsen Canlı, Prof. Dr. Nursel İçöz, Prof. Dr. Meral Çileli, Prof. Dr. Hüsnü Enginarlar, Doç. Dr. Ünal Norman, Prof. Dr. Günseli Sönmez İşçi, Dr. Öğretim Üyesi Sedat İşçi, Dr. Öğretim Üyesi Birtane Karanakçı, Öğretim Görevlisi Dr. İsmet Babaoğlu, Dr. Öğretim Üyesi Hasan İnal, Prof. Dr. Belgin Elbir, Prof. Dr. Sema E. Ege, Prof. Dr. Sevda Çalışkan, Dr. Öğr. Üyesi Hamit Çalışkan, Prof. Dr. Gönül Uçele, Doç. Dr. Nurdan Sümer, Prof. Dr. Ayfer Altay, Prof. Dr. Ufuk Ege Uygur, Prof. Dr. Aslı Özlem Tarakcıoğlu, Dr. Öğr. Üyesi. Alev Yemenici, Doç. Dr. Fatma Özlem Saka Akdeniz, Doç. Dr. Nejat Töngür, Dr. Öğr. Üyesi Ziver Nüvit Bengül, Dr. Öğr. Üyesi Yıldırım Çevik, Prof. Dr. Mine Özyurt Kılıç, Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül Angı, Prof. Dr. Sıla Şenlen Güvenç, Doç. Dr. Zeynep Z. Atayurt Fenge, Doç. Dr. Ayça Vurmay, Doç. Dr. Seda Pekşen, Dr. Öğr. Üyesi Sibel İzmir, Dr. Öğr. Üyesi Selen Aktari Sevgi, Doç. Dr. Ayşenur İplikçi Özden, Doç. Dr. Kerimcan Yazgünoğlu, Dr. Öğr. Üyesi Serdar Altaç, Dr. Öğr.

⁴⁶ Sıla Şenlen Güvenç. Prof. Dr. Joshua Bear ile Görüşme. 1.11.2023

⁴⁷ ODTU-Prof. Dr. Meral Çileli ile 2012 yılında Röportaj için Bkz. http://fle.metu.edu.tr/en/system/files/meral_cileli_interview_21.02.2015.pdf

⁴⁸ Baraka'nın Mart-Temmuz 2021 sayısı için Özay Yaşar'ın Prof. Dr. Belma Baskett ile yaptığı söyleşi için Bkz. <http://www.odtumistbaraka.org/icerik/prof-dr-belma-baskett-ne-istiyorsaniz-kalbinizle-yapin/1255>.

⁴⁹ Sıla Şenlen Güvenç. Prof. Dr. Ayşegül Yüksel ile Görüşme. 1.11.2023

Üyesi Samet Kalecik, Dr. Öğr. Üyesi Nusret Ersöz, Dr. Öğretim Üyesi Funda Hay Kılıç ve Öğr. Gör. Dr. Simla Kötüz Çiftcioğlu.

İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın, 8 Nisan 2011 tarihinde, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin 75. Yıldönümü kutlamaları kapsamında düzenlediği "Türkiye'de İngiliz Dili ve Edebiyatı Eğitimi" Konferansında, kürsünün emekli öğretim üyeleri ve mezunları bir araya gelmiş, anılarını ve alan ile ilgili tecrübelerini paylaşmıştır. Prof. Dr. Belgin Elbir'in Anabilim Dalı Başkanı olduğu dönemde düzenlenen konferansta yapılan konuşmalar, Prof. Dr. Sema E. Ege'in önsözünü derlenerek *75. Yıl Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Dalı Anı Kitabı Geçmişten Geleceğe* başlığı altında 2014 yılında yayınlanmıştır.

Sonuç

Atatürk'ün bizzat emri ve katılımıyla 1935 yılında kurulan ve eğitime 1936 yılında başlayan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin bünyesindeki İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü, Türk Cumhuriyeti'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı programı başlatan ilk bölümdür. İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü, 1981 yılında kurulan Yüksek Öğretim Kurumu'nun yaptığı düzenlemeler sonucu Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü'ne bağlı bir anabilim dalı olmuştur. Kurulduğu dönemde, öğretim kadrosu Doçent Saffet Dengi (Korkut), Profesör Oliver Baker, Doçent Orhan Burian ve Doçent Ali İrfan Şahinbaş'tan oluşmaktaydı. Yeni Cumhuriyetin kültürel kalkınma politikası doğrultusunda, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde, Ankara Halkevi'nde, Ankara Devlet Konservatuvarı'nda ve Hasanoğlan Enstitüsü'nde verdikleri dersler ve bildiriler, yaptıkları akademik yayınlar, Millî Eğitim Bakanlığı'nın 'Dünya Edebiyatından Tercüme' serisinde ve *Tercüme* dergisindeki çevirileri ve Tiyatro Enstitüsü gibi eğitim kurumların açılmasına verdikleri destekle, toplumun aydınlanmasına büyük katkıda bulunmuşlardır. Sonradan kürsüye, farklı zamanlarda Profesör B.E.C. Davis, Profesör Edward Vivian Gatenby, Profesör Hamit Dereli, Profesör William Arthur Sewell, Prof. Ahmet Edip Uysal, Profesör Harold Edwards, Profesör Alexander Carl Kern, Dr. Leman Yolaç, Prof. Dr. Engin Uzmen, Prof. Dr. Necla Aytür, Prof. Dr. Ünal Aytür, Doç. Dr. Sami Ferliel, Doç. Dr. Sema Kormalı, Uzman James Michael Leech, Uzman Violet Gordon, Uzman Mary Fletcher, Uzman Lesley Stepton, Prof. Dr. Howard R. Wolf, Dr. Öğretim Üyesi Birtane Karanakçı, Dr. Öğretim Üyesi Dr. Hasan İnal, Dr. Öğretim Üyesi İsmet Babaoğlu, Prof. Dr. Sema E. Ege, Prof. Dr. Belgin Elbir, Prof. Dr. Ufuk Ege Uygur, Prof. Dr. Nazan Tutaş, Prof. Dr. Sıla Şenlen Güvenç, Doç. Dr. Zeynep Z. Atayurt Fenge, Dr. Öğretim Üyesi Fahri Öz, Doç. Dr. Seda Pekşen ve Dr. Öğretim Üyesi Funda Hay gibi Türk ve yabancı öğretim üyeleri katılmıştır.

Cumhuriyetin 100. yılının kutlandığı bu yıl, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nün de 88. yılına denk gelmektedir. Atatürk'ün Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne yüklediği özel misyon doğrultusunda, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, kurucu öğretim üyeleri Profesör Saffet Korkut, Profesör Oliver Baker, Profesör Orhan Burian ve Profesör İrfan Şahinbaş'ın miras bıraktığı değerleri korumakta ve başlattıkları ekol, her yıl verilen mezunlarıyla beraber, tüm Türkiye'ye yayılmaya devam etmektedir. Ayşegül Yüksel'in sözleriyle "Onlar hepimizin hocasıdır..."

Kaynaklar

Akagündüz, Ümit (2010), Yeni Ufuklar Dergisinde Batılılaşma ve Aydın Tartışması (1952-1976). *Folklor Dergisi*, 16 (64), 65-87.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı 1975-1976 Mezunları (1976), İstanbul: Erdini Basım ve Yayınevi.

Arıkan, Zeki (Haz.) (2004), *In Memoriam Prof. Orhan Burian*, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

- Atasü, Erendiz (2016), *Dağın Öteki Yüzü*, İstanbul: Can Yayınları.
- Aytür, Ünal (1968), Bazı Hiciv Türleri Üzerine, *Batı Dil ve Edebiyatları Araştırma Dergisi*, 1-3, 135-149.
- Aytür, Ünal (1969), Houyhnhnm'lar Ülkesine Seyahat, *Batı Dil ve Edebiyatları Araştırma Dergisi*, 11-1, 63-68.
- Aytür, Ünal (1971), Evelyn Waugh's Satirical World. *Batı Dil ve Edebiyatları Araştırma Dergisi*, 11-2, 77-83.
- Aytür, Ünal (1981) Teaching of the Novel: Frustrations and Consolations, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 35-45.
- Aytür, Ünal (1993), Shakespeare'de Cinsel Mizah, *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 10.10, 77-90.
- Aytür, Ünal (2005), Humour and Satire in English Literature, *Journal of Arts and Sciences*, sayı 3, 35-41.
- Aytür, Ünal (2014), Dil ve Tarih-Coğrafya'da İngiliz Dili ve Edebiyatı: Kuruluş Yılları. *75. Yıl Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Anı Kitabı Geçmişten Geleceğe*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. 59-63.
- Aytür, Ünal (2014), From Practice to Theory: Henry James's Prefaces, *Journal of American Studies of Turkey*, 40, 5-40.
- Aytür, Ünal (2023), İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Cumhuriyet, *Destandan Romana*. İstanbul: YKY. 470-479.
- Bacon, Francis (1957), *Yeni Atlantis*, Çev. Hamit Dereli. Ankara: Maarif Basımevi.
- Burian, Orhan (18-5-1938), *Byron ve Türkler*, CHP Konferanslar Seri 1/Kitap 12. Ankara: Cumhuriyet Halk Partisi Yayını.
- Burian, Orhan (1951). Shakespeare in Turkey. *Shakespeare Quarterly*, (11.2), 127-128.
- Burian, Orhan (1954), *Canın Yongası*, İstanbul: Yeni Ufuklar Yayınları.
- Burian, Orhan (1955; 1962), *Shakespeare*, (O. Burian'ın notlarından haz. Vedat Günyol). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Burian, Orhan (Der.) (1946; ikinci baskı -yıl belirtilmemiştir-), *Kurtuluştan Sonrakiler*, İstanbul: Yücel Yayınevi.
- Burian, Orhan, "Drama at the Universities", *Orhan Burian Araştırmalar-İncelemeler*, içinde Arıkan, Z. (Der.) (2006). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 387-409.
- Burian, Orhan, "Sir Robert Cotton and Richard Knolles", *Orhan Burian Araştırmalar-İncelemeler*, içinde Arıkan, Z. (Der.) (2006). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 421-423.
- Burian, Orhan, Interest of the English in Turkey as Reflected in English Literature of the Renaissance, *Oriens*, içinde Arıkan, Z. (Der.) (2006). *Orhan Burian Araştırmalar-İncelemeler*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 93-121.
- Burian, Orhan, Introduction to Hardy's Novels, içinde Arıkan, Zeki (Der.) (2006), *Orhan Burian Araştırmalar-İncelemeler*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 295-387.

- Burian, Orhan, Kahramansız Bir Tragedia: Julius Ceasar, İçinde Arıkan, Zeki (Der.) (2006), *Orhan Burian Araştırmalar-İncelemeler*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 217-221.
- Burian, Orhan, Milli Eğ. Bakanlığının Tercüme Yayınları Üzerine, İçinde Arıkan, Zeki (Der.) (2006), *Orhan Burian Araştırmalar-İncelemeler*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 503-505.
- Burian, Orhan, Theatre in Turkey [II], *Orhan Burian Araştırmalar-İncelemeler*, İçinde Arıkan, Z. (Der.) (2006). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 449-453.
- Burian, Orhan, Theatre in Turkey, *Orhan Burian Araştırmalar-İncelemeler*, İçinde Arıkan, Z. (Der.) (2006). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 445-449.
- Caesar, Julius (1942), *Galia Savaşları*, çev. Hamit Dereli, İstanbul: Maarif Matbaası.
- Dengi (Korkut), Saffet (15.6.1938), Şekspir Kimdi?, *Kalem*, 4, 129-142.
- Dengi (Korkut), Saffet (7.5.1938), Shaksipeare Kimdi?, Cumhuriyet Halk Partisi Yayınları Konferansları Seri 1, Kitap 16. Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi.
- Dereli, Hamit (1964), "Shakespeare'in Bazı Özellikleri". *Batı Dil ve Edebiyatları Araştırma Dergisi Shakespeare Özel Sayısı*, (1.1), 29-39.
- Dereli, Hamit (25-5-1938), *Virgil, Hayatı ve Eserleri*. Konferanslar Seri 1/Kitap 9. Cumhuriyet Halk Partisi Yayını. Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi.
- Dereli, Hamit, (1951), *Kraliçe Elizabet Devrinde Türkler ve İngilizler*, Ankara: DTCF.
- Dereli, Hamit, (1965), *A University English Reader*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- "Dil, tarih-coğrafya Fakültesinde". (1942, 1 Aralık). *Halkın Sesi*, Sahife 3.
- DTCF Personel Arşivi, Dosya no. 20 Prof. Dr. Ahmet Edip Uysal.
- DTCF Personel Arşivi, Dosya no. 126 Prof. Oliver R. Baker.
- DTCF Personel Arşivi, Dosya no. 136 Prof. Gatenby.
- DTCF Personel Arşivi, Dosya no. 186 Saffet Korkut.
- DTCF Personel Arşivi, Dosya no. 200 Orhan Burian.
- DTCF Personel Arşivi, Dosya no. 203 B.E.C. Davis M.A.
- DTCF Personel Arşivi. Dosya no. 214 Prof. William Arthur Sewell.
- DTCF Personel Arşivi, Dosya no. 854 Hamit Dereli.
- DTCF Personel Arşivi, Dosya no. 871 İrfan Şahinbaş.
- DTCF Personel Arşivi, Dosya no. 881 Engin Uzmen.
- DTCF Personel Arşivi, Dosya no. 988 Ünal Aytür.
- Ege, Sema E. (Haz.) (2014), *75. Yıl Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Anı Kitabı Geçmişten Geleceğe*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Erbaş, Hayriye (2016), Bir Cumhuriyet Çınarı: Sözlü Tanıklıklarla Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin 75 Yılı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Erdem, Ali Rıza (2012), Atatürk'ün Liderliğinde Üniversite Reformu: Yükseköğretim ve Bilim Tarihimizde Dönüm Noktası, *Belgi*, 4(2), 376-388.
- Ergün, Mehmet (2021), Devrimci-demokrat Bir Cumhuriyet Kadını: Saffet Korkut, *Berfin Bahar*, 278, 5-24.
- Fıstık, Fırat (31 Ocak 2020), Modalı bir Cumhuriyet çocuğu: Prof. Dr. Ali İrfan Şahinbaş (Aydın Şahinbaş ile Röportaj), *Gazete Kadıköy*, <https://www.gazetekadikoy.com.tr/yasam/modali-bir-cumhuriyet-ocugu-prof-dr-ali-irfan-sahinbas> (e.t. 2.2.2023).
- Güzel Köşker, Nisa Harika (2019), "Amerikan Kültürü ve Edebiyatı'nın First Lady'si Necla Aytür'ü Anıyoruz", Konuşma, 4 Nisan 2019. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Konferans Salonu.
- Güzel Köşker, Nisa Harika (2023), Prof. Dr. Necla Aytür ve Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Cumhuriyetin 100. Yılında *DTCF ve Bilim*. 3 Mayıs 2023. DTCF Muzaffer Göker Salonu.
- Güzel Köşker, Nisa Harika (2023), Prof. Dr. Necla Aytür ve Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Cumhuriyetin 100. Yılına Armağan: Kuruluşundan Günümüze Ata Yadigarı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Cilt I, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları. 161-172.
- Hawthorne, Nathaniel (1963). *Kızıl Damga*. çev. H. Aydın (İrfan Şahinbaş), İstanbul: Varlık.
- Herford, C.H. ve Saffet Korkut (yıl yok, 1944 veya öncesi). *Ana Hatlariyle İngiliz Edebiyatı*. İstanbul: Nebioğlu Yayınevi
- İnan, Afet A., Leman Yolaç (Çev.) ve Engin Uzmen (Çev.) (2008), *Life and Works of Piri Reis: The Oldest Map of America*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- İnal, Hasan (2014), Bin Dokuz Yüz Altmışlı Yıllarda İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü, *75. Yıl Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Anı Kitabı Geçmişten Geleceğe*. Haz. Sema E. Ege. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. 107-108.
- İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü 1978 Yılı Mezunları* (1978), Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- İngiliz Dili ve Edebiyatı Yıllığı İDE '68 A.Ü.D.T.C.F* (1968). Ankara: Eroğlu Matbaası
- Koç, Bekir (25 Şubat), Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (1935-1946), *Atatürk Ansiklopedisi*, Erişim tarihi: 5 Mart 2023, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/dil-ve-tarih-cografya-fakultesi-1935-1946/>
- Korkut, Saffet (15.2.1945), İrlanda Tiyatrosu, *Türk Tiyatrosu*, 17(180), 10-12.
- Korkut, Saffet (15.2.1945), İrlanda Tiyatrosu, *Türk Tiyatrosu*, 17(181), 10-11.
- Korkut, Saffet (15.11.1945), İrlanda Tiyatrosu, *Türk Tiyatrosu*, 18(185), 10-12.
- Korkut, Saffet (1.12.1945), İrlanda Tiyatrosu, *Türk Tiyatrosu*, 18(187), 10-11.
- Korkut, Saffet (1.12.1945), İrlanda Tiyatrosu, *Türk Tiyatrosu*, 18(186), 10-12.
- Korkut, Saffet (1.1.1946), İrlanda Tiyatrosu, *Türk Tiyatrosu*, 18(188), 4-7.
- Korkut, Saffet (15.1.1946), İrlanda Tiyatrosu, *Türk Tiyatrosu*, 18(189), 10-11.

- Korkut, Saffet (1.2.1946), İrlanda Tiyatrosu, *Türk Tiyatrosu*, 18(189), 12-13.
- Korkut, Saffet (1.1.1947), İrlanda Tiyatrosu, *Türk Tiyatrosu*, 19(198), 12-16.
- Korkut, Saffet (1.2.1947), İrlanda Tiyatrosu, *Türk Tiyatrosu*, 19(199-200), 12-15.
- Korkut, Saffet (1.3.1947), İrlanda Tiyatrosu. *Türk Tiyatrosu*. 19(201), s.15.
- Korkut, Saffet (1.11.1946), Dram Sanatı, *Türk Tiyatrosu*, 19(194), 12-13.
- Korkut, Saffet (15.12.1946), İrlanda Tiyatrosu, *Türk Tiyatrosu*, 19(197), 12-16.
- Korkut, Saffet (1943), *İrlanda Milli Tiyatrosunu Kuranlar ve Dramlarından Nümuneler*, Ankara: Çankaya Matbaası.
- Korkut, Saffet (1943), İrlanda Tiyatrosu W.B. Yeats. *Yurt ve Dünya*, sayı 22-23, 386-393.
- Korkut, Saffet ve İrfan Şahinbaş (19 Mart 1942), Hamlet Tercümesi, *Tercüme*, 2(12), 527-529.
- Marlowe, C. (1943), *Doktor Faustus*, çev. İrfan Şahinbaş, İstanbul: Maarif Matbaası.
- O'Casey, Sean (1965), *Dünyanın Düzeni*, çev. İrfan Şahinbaş, İstanbul: Maarif Basımevi.
- Octavianus, Augustus (1949), Ankara Anıdı-*Monumentum Ancyrantum*, çev. Hamit Dereli ve Önsöz Remzi Oğuz Arık, Ankara: Maarif Matbaası.
- Plato (1943), Mektuplar, çev. İrfan Şahinbaş, İstanbul: Maarif Matbaası.
- Plato (1944), Meneksenos, çev. İrfan Şahinbaş, Ankara: Maarif Vekaleti.
- Plato (1963), Alkibiades, çev. İrfan Şahinbaş, Ankara: Milli Eğitim Matbaası
- Reyna, İshak (Ekim 2021), "Ünal Aytür'le Henry James ve Çevirmenlik Üstüne". *Kitap-lık*, 217, 5-24.
- Russel, Bertrand (1954), *Terbiyeye dair*, Ankara: Maarif Basımevi.
- Savory, Theodore (1961), *Tercüme Sanatı*, çev. Hamit Dereli, Ankara: Maarif Basımevi.
- Sewell, Bill (1988), Sewell, William Arthur, *Dictionary of New Zealand Biography*, <https://teara.govt.nz/en/biographies/4s20/sewell-william-arthur> (1.10.2013)
- Shakespeare, William (19.9.1940), *Perikles*, Çev. Saffet Pala, *Tercüme*, 1 (3), 220-231.
- Shakespeare, William (1943), *Beğendiğin Gibi*, çev. Orhan Burian, Ankara: Maarif Basımevi.
- Shakespeare, William (1943), *Othello*, çev. Orhan Burian, Ankara: Maarif Basımevi.
- Shakespeare, William (1944), *Kuru Gürültü*, Ankara: Maarif Matbaası.
- Shakespeare, William (1944), *Antonius ile Kleopatra*, çev. Saffet Korkut, Ankara: Maarif Matbaası.
- Shakespeare, William (1944), *Hamlet*, çev. Orhan Burian, Ankara: Maarif Basımevi.
- Shakespeare, William (1944), *Atinalı Timon*, çev. Orhan Burian, Ankara: Maarif Basımevi.
- Shakespeare, William (1946), *Macbeth*, çev. Orhan Burian, Ankara: Maarif Basımevi.
- Shakespeare, William (1965), Kral Lear, çev. İrfan Şahinbaş, İstanbul: Maarif Basımevi.

- Shakespeare, William (1992), *Cymbeline*, çev. Engin Uzmen. Ankara: İmge Yayınları.
- Shaw, Bernard (1945), *Ermış Jeanne*, çev. Saffet Korkut, Ankara: Maarif Basımevi.
- Shaw, Bernard (1953), *Silahlar ve Kahramanlar*, İstanbul: Maarif Basımevi.
- Soysal, Fırat, 1940 Yılında Kurulan Tercüme Bürosu. *Atatürk Ansiklopedisi*, [https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/1940-yilinda-kurulan-tercume-burosuna/#:~:text=Terc%C3%BCme%20B%C3%BCrosu%2C%201939%20y%C4%B1%C4%B1nda%20toplanaan,eser%20b%C4%B1rakm%C4%B1%C5%9F%20bir%20kurumun%20ad%C4%B1d%C4%B1r.e.t.\(11.3.2023\).](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/1940-yilinda-kurulan-tercume-burosuna/#:~:text=Terc%C3%BCme%20B%C3%BCrosu%2C%201939%20y%C4%B1%C4%B1nda%20toplanaan,eser%20b%C4%B1rakm%C4%B1%C5%9F%20bir%20kurumun%20ad%C4%B1d%C4%B1r.e.t.(11.3.2023).)
- Söz Fikir, Sanat ve Tenkit Mecmuası*- Saffet Korkut Sayısı, 1 Ağustos 1946. Sayı 5-6, <https://tam-metni.nasil-yazilir.com/2020/06/1-agustos-1946-soz.html> (e.t. 10 Ocak 2023).
- Synge, J. M (1940), *Denize Giden Atlılar*, çev. Orhan Burian, İstanbul: Maarif Basımevi.
- Swift, Jonathan (1943) . *Gülliver'in Seyahatları*, Ankara: Maarif Vekaleti.
- Synge, J. M (1944), *Babayiğit*, çev. Saffet Korkut, İstanbul: Maarif Matbaası.
- Şahinbaş, İrfan (1950), *İngiliz Tiyatrosu Tarihi- I Tiyatronun Gelişmesi (Başlangıçtan Shakespeare'e Kadar)*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları no. 61, İngiliz Dili ve Edebiyatı Enstitüsü: I. Ankara: Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik A. O. -Yeni Matbaa.
- Şenlen Güvenç, Sıla (10 Ocak 2023), Dr. Öğretim Üyesi Hasan İnal ile Görüşme.
- Şenlen Güvenç, Sıla (27 Nisan 2023), Profesör Ünal Aytür ile Görüşme.
- Şenlen Güvenç, Sıla (27 Nisan 2023), Dr. Öğretim Üyesi Hasan İnal ile Görüşme.
- Şenlen Güvenç, Sıla (2023), İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü Öğretim Üyeleri Saffet Korkut, Orhan Burian ile İrfan Şahinbaş'ın Tiyatro Çalışmalarına Katkıları, Cumhuriyetin 100. Yılına Armağan: Kuruluşundan Günümüze Ata Yadigarı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Cilt I, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları. 285-327.
- Şenlen Güvenç, Sıla (1 Kasım 2023), Prof. Dr. Joshua Bear ile Görüşme.
- Şenlen Güvenç, Sıla (1 Kasım 2023), Prof. Dr. Ayşegül Yüksel ile Görüşme.
- Şenlen Güvenç, Sıla (3 Kasım 2023), Dr. Öğretim Üyesi Hasan İnal ile Görüşme.
- Tacitus, Cornelius (1943), *Agricola'nın Hayatı* (1943), Çev. Hamit Dereli, Ankara: Maarif Matbaası.
- Tacitus, Cornelius (1944), *Germania*, çev. Hamit Dereli, Ankara: Maarif Matbaası.
- Ufuklar Aylık Sanat, Fikir Dergisi*, Orhan Burian 1914-1953, Özel Sayı no.5, İstanbul: Varol Matbaası.
- Uzmen, Engin (1965), "On Dokuzuncu Yüzyıl Sonlarında Türkiye'de bir Yabancı Gözüyle Bakış" *DTCF-Batı Dilleri ve Edebiyatları Araştırma Dergisi*, Cilt I, sayı 4, 25-48.
- Uzmen, Engin (1969), "On Dokuzuncu Yüzyıl Sonlarında bir İngiliz Kadının Gözüyle İstanbul", *DTCF-Batı Dilleri ve Edebiyatları Araştırma Dergisi*, Cilt I, sayı 4, 49-80.
- Uzmen, Engin (1969), Shakespeare'in Venedik Taciri Oyunu ve Latin Komedi, A.Ü. *DTC.Fakültesi Dergisi*, Cilt 27 (3-4), 71-88.

- Uzmen, Engin (1969), *Plautus ve Terentius'un Shakespeare Öncesi ve Shakespeare'in Komedi Üzerindeki Etkileri*, Ankara: DTCTF Yayınları.
- Uzmen, Engin (1973), *Shakespeare'in Tarihi Oyunları: Kaynaklar Işığında Başlıca Kişiler*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Yener, Melih (2022), Seçkin Bir Aydın Olarak Orhan Burian'ın Fikir Ve Edebiyat Portresi, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(43). 1365-1421.
- Yüksel, Ayşegül (1981), *Yapısalcılık ve Bir Uygulama: Melih Cevdet Anday Tiyatrosu*, İstanbul: Yazko Yayınları.
- Yüksel, Ayşegül (1986), *Haldun Taner Tiyatrosu*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Yüksel, Ayşegül (1992), *Samuel Beckett Tiyatrosu*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Yüksel, Ayşegül (1997), *Çağdaş Türk Tiyatrosundan On Yazar*. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- Yüksel, Ayşegül (2000), *Sahnedeki İzdüşümler 1975-2000*. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- Yüksel, Ayşegül (2004), *Dram Sanatında Ezgi ve Uyum*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Yüksel, Ayşegül (2011), *Türk Tiyatrosu Üstüne Notlar: Uzun Yolda Bir Mola*, İstanbul: Cumhuriyet Yayınları.
- Yüksel, Ayşegül (2014), Onlar Hepimizin Hocasıdır, *75. Yıl Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Anı Kitabı Geçmişten Geleceğe*. Haz. Sema E. Ege. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. 105-106.
- Yüksel, Ayşegül (2017), *William Shakespeare Yüzyılların Sahne Büyücüsü*, İstanbul: Habitus.
- Yüksel, Ayşegül (2019), *Güneşin Sofrasında: Genco Erkal'ın Dostlar Tiyatrosu Serüveni*, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları.
- Yüksel, Ayşegül (21.12.2021), "Çevirinin Beyfendisi: Ünal Aytür", *Cumhuriyet Gazetesi*.
- Yüksel, Ayşegül (18 Temmuz 2023), Tiyatro bilimi ile 65 yıl önce tanıştık: DTCTF Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü. *Cumhuriyet Gazetesi*.
- Yüksel, Ayşegül (2023). Cumhuriyet'in 100. Yılında Tiyatromuz. *Cumhuriyet'in 100. Yılında Sanat*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.